

Valtion maiden kanalintulupametsästäjät

Jani Pellikka, Janne Artell, Mikko Rautiainen ja Ahti Putaala

Jani Pellikka & Janne Artell
Luonnonvarakeskus
Latokartanonkaari 9
00790 Helsinki

Mikko Rautiainen & Ahti Putaala
Metsähallitus
PL 81 (Veteraanikatu 5)
90101 Oulu

Översättning: Pimma Åhman

Kansikuva: Ahti Putaala

ISO 14001

© Metsähallitus, Vantaa, 2018

ISSN-L 1235-8983
ISSN (verkkajulkaisu) 1799-5388
ISBN 978-952-295-225-7 (pdf)

Valtion maiden kanalintulupametsästäjät

KUVAILULEHTI

JULKAISIJA	Metsähallitus	JULKAISUAIKA	5.9.2018
TOIMEKSIANTAJA	Metsähallitus	HYVÄKSYMISPÄIVÄMÄÄRÄ	
LUOTTAMUKSELLISUUS	Julkinen	DIAARINUMERO	

TEKIÄ(T)	Jani Pellikka, Janne Artell, Mikko Rautiainen ja Ahti Putaala
JULKAISUN NIMI	Valtion maiden kanalin tulupametsästäjät

TIIVISTELMÄ	<p>Valtion maat tarjoavat mahdollisuuksia linnunpyyntiin suurelle joukolle metsäkanalinnustajia. Metsähallitus myy vuosittain kaiken kaikkiaan n. 34 000–42 000 lyhytaikaista vuorokausilupaa kanalinnustukseen kaikkiaan 118:lle eri lupametsästysalueelle maan eri osissa. Metsästysasiakkaat ovat erityisen kiinnostava metsästäjäryhmä, kun tutkitaan metsästäjyyden muutosta ja toimialan elinkeinonäkymiä. Tässä raportissa tarkastellaan näiden asiakkaiden tarpeita ja toiveita ja etsitään keinoja niihin vastaamiseksi.</p> <p>Tarkastelu pohjautuu joulukuussa 2017 kerättyyn lomakekyselyaineistoon, jossa kohderyhmänä olivat syksyllä 2017 lyhytaikaisilla kanalin tuluvilla metsästäneet. Kyselykutsut lähetettiin asiakkaiden myyntijärjestelmään antamiin sähköpostiosoitteisiin, ja vastaaminen tapahtui Internet-lomakkeella. Muistutuskierroksia oli yksi. Määräaikaan mennessä kyselyyn vastasi 5 728 henkilöä eli 42 % kyselykutsun vastaanottaneista. Aineiston edustavuutta tarkasteltiin esimerkiksi vastajan iän, sukupuolen, alueellisen jakautuman, asuintaustan, luvan keston ja epäsuorasti myös viimeistä käyntiä koskevan palvelujen käytön ja matkaa koskevan tyytyväisyyden suhteen. Vastavuus oli kokonaisuutena hyvä.</p> <p>Kanalin tulupametsästäjien profiloinnin lähtökohtana olivat kyselyyn vastanneiden henkilöiden raportoimat ja LCA-analyysin avulla tunnistetut metsästystapojen yhdistelmät. Tämän pohjalta nimettiin neljä keskeisintä profiilia. Näistä yleisin (38 % kanalin tulupa-asiakkaista) oli ”koirattomat maastossa kävelijät”. Toiseksi yleisin profiili (27 %) oli ”generalistit”, kolmanneksi yleisin ”kanakoirametsästäjät” (18 %) ja neljänneksi yleisin ”haukkuvalla koiralla metsästäjät” (17 %). Profiilien yleisyydet vaihtelivat alueittain.</p> <p>Profiilien välillä oli jonkin verran eroa iässä, sukupuolella, koulutuksessa ja varallisuudessa. Eroja esiintyi myös metsästyskokemuksessa sekä siinä, miten niiden edustajat kohtasivat lupa-alueilla riistaa ja muita metsästäjiä sekä miten todennäköisesti he käyttivät rahaa palveluihin osana lupa-aluekäyntiään ja mitä piirteitä he arvostivat lupa-alueessa. Etenkin tieto lupa-aluearvostuksista antaa suuntaviivoja kehitystyölle, jolla asiakkaita voitaisiin tukea kohdealueiden valinnassa.</p>
-------------	--

AVAINSANAT	metsästys, profilointi, asiakastytyväisyys		
MUUT TIEDOT			
SARJAN NIMI JA NUMERO	Metsähallituksen luonnonsojelu julkaisu. Sarja B 241		
ISSN-L	1235-8983	ISBN (PDF)	978-952-295-225-7
ISSN (VERKKOJULKAISU)	1799-5388		
SIVUMÄÄRÄ	51 s.	KIELI	suomi
KUSTANTAJA	Metsähallitus	PAINOPAIKKA	
JAKAJA	Metsähallitus, Eräpalvelut	HINTA	

PRESENTATIONSBLAD

UTGIVARE	Forststyrelsen	UTGIVNINGSDATUM	5.9.2018
UPPDRAGSGIVARE	Forststyrelsen	DATUM FÖR GODKÄNNANDE	
SEKRETESSGRAD	Offentlig	DIARIENUMMER	
FÖRFATTARE	Jani Pellikka, Janne Artell, Mikko Rautiainen och Ahti Putaala		
PUBLIKATION	Jägare med hönsfågeltillstånd på statens marker		
SAMMANDRAG	<p>Statens marker ger en stor skara skogshönsjägare fina möjligheter till fågeljakt. Forststyrelsen säljer årligen sammanlagt ca 34 000–42 000 kortvariga dygnstillstånd för jakt av skogshöns på Forststyrelsens totalt 117 olika tillståndsområden. Jaktkunderna är en särskilt intressant grupp av jägare när man tänker på hur man kan förutse förändringarna i jakten i Finland och branschens näringsutsikter. I denna rapport granskas dessa kunders behov och önskningsar samt sökes olika sätt att svara på dessa.</p> <p>Utredningen baserar sig på ett material från en webbenkät bland jägare som jagade med hönsfågeltillstånd hösten 2017. Materialet insamlades i december 2017. Enkäten sändes till de e-postadresser som kunderna uppgett till försäljningssystemet, och de som deltog i enkäten svarade med ett webbformulär. Påminnelsebrev skickades ut en gång. Inom den utsatta tiden svarade 5728 personer på enkäten, dvs. 42 % av de som fått en inbjudan att delta i den. Materialets representativitet i förhållande till populationen granskades med avseende på exempelvis kundernas kön, regionala fördelning, boendeort, tillståndets längd och indirekt också på hur kunderna använt tjänster under den senaste jaktfärden och kundernas belåtenheten med färden. Korrelationen var på det hela taget god.</p> <p>Utgångspunkten för den egentliga profileringen av jägare med hönsfågeltillstånd var de kombinationer av jaktsätt som definierades utgående från enkättagarnas svar och de resultat som en livscykelanalys (LSA) gav. På basen av dessa togs fram fyra centrala profiler. Den vanligaste profilen (nationellt 38 % av kunderna med hönsfågeltillstånd) var hösten 2017 "hundlösa vandrare i terrängen". Den näst vanligaste profilen (27 %) var "generalister", den tredje vanligaste "jägare med hönsfågelhund" (18 %) och den fjärde vanligaste "jägare med skällande fågelhund" (17 %). Förekomsterna av profiler varierade områdesvis.</p> <p>Mellan profilerna förekom det vissa skillnader i de grundläggande demografiska egenskaperna (ålder, kön, utbildning, förmögenhet). Skillnader förekom också i jakterfarenheten och i hur representanterna för de olika profilerna stötte på vilt och andra jägare i tillståndsområdena, hur sannolikt det var att de använde pengar på tjänster under sitt besök i tillståndsområdet samt vilka egenskaper i tillståndsområdet de uppskattade. Speciellt informationen om de uppskattade dragen i tillståndsområdena ger riktlinjer för hur områdena kan utvecklas så att kunderna har lättare att välja jaktområde.</p>		
NYCKELORD	jakt, profilering, kundbelåtenhet		
ÖVRIGA UPPGIFTER			
SERIENS NAMN OCH NUMMER	Forststyrelsens naturskyddspublikationer. Serie B 241		
ISSN-L	1235-8983	ISBN (PDF)	978-952-295-225-7
ISSN (ONLINE)	1799-5388		
SIDANTAL	51 s.	SPRÅK	finska
FÖRLAG	Forststyrelsen	TRYCKERI	
DISTRIBUTION	Forststyrelsen, jakt- och fisketjänster	PRIS	

DOCUMENTATION PAGE

PUBLISHED BY	Metsähallitus	PUBLICATION DATE	5.9.2018
COMMISSIONED BY	Metsähallitus	DATE OF APPROVAL	
CONFIDENTIALITY	Public	REGISTRATION NO.	
AUTHOR(S)	Jani Pellikka, Janne Artell, Mikko Rautiainen and Ahti Putaala		
TITLE	Willow grouse permit hunters in state forests		
ABSTRACT	<p>State forests provide opportunities for bird hunting for a large number of grouse hunters. Every year, Metsähallitus sells between 34,000 and 42,000 short-term day permits for grouse hunting in a total of 118 different hunting permit areas throughout the country. Hunting customers present a very interesting hunter category from the prospect of trends in Finnish hunting and the sector's economic outlook. In this report, we examine the needs and desires of these customers and explore ways of responding to them.</p> <p>The investigation is based on survey material collected in December 2017 from persons engaged in short-term grouse hunting during the preceding autumn. The survey requests were sent to the email addresses given by the customers in the permit sales system, and responses collected using an online form. One round of reminder emails was sent to non-respondents. By the deadline, 5 728 individuals had responded to the survey, equivalent to 42% of those that had received the survey request. The representativeness of the material in relation to the survey population was investigated with regard to age, gender, geographical location, residential details, and length of permit, and also indirectly with regards to the services used and their level of satisfaction associated with their most recent hunting trip. The overall representativeness of the material was found to be good.</p> <p>The starting point for profiling grouse permit hunters was the hunting method combinations reported by survey respondents and identified using LCA-analysis. Four key profiles were identified based on the analysis. Of these, the most common (38% of willow grouse permit customers nationwide) profile was "terrain walkers without dogs". The second most common profile (27%) was "generalists", third was "hunters with bird dogs" (18%), and the least common was "hunters with barking dogs" (17%). The relative prominence of the different profiles varied from area to area.</p> <p>There was some degree of difference across profiles over age, gender, education, and wealth. There were also differences in the hunters' experiences as well as in how the different profile members dealt with encountering wild game and other hunters in the permit areas, how likely they were to spend money on services as part of their visit to the permit area, and what characteristics they valued in the permit area. The information about permit area ratings is of particular use in guiding development work aimed at supporting customers in their choice of hunting areas.</p>		
KEYWORDS	hunting, profiling, customer satisfaction		
OTHER INFORMATION			
SERIES NAME AND NO.	Nature Protection Publications of Metsähallitus. Series B 241		
ISSN-L	1235-8983	ISBN (PDF)	978-952-295-225-7
ISSN (ONLINE)	1799-5388		
NO. OF PAGES	51 pp.	LANGUAGE	Finnish
PUBLISHING CO.	Metsähallitus	PRINTED IN	
DISTRIBUTOR	Metsähallitus, Wildlife Service Finland	PRICE	

Esipuhe

Metsäkanalintujen metsästys on Suomessa suosittua. Hyvinä lintuvuosina yli puolet riistanhoitomaksun lunastaneesta noin 300 000 metsästäjästä osallistuu metsäkanalintujen metsästyksen. Monelle metsästäjälle valtion maat tarjoavat ainoan mahdollisuuden metsästää kanalintuja. Metsähallituksen tehtävänä on tarjota metsästysmahdollisuuksia valtion alueilla ja samalla huolehtia metsästyksen ekologisesta ja sosiaalisesta kestävydestä.

Metsähallituksella on eri puolella Suomea 118 metsästysaluetta, joille myydään lupia metsäkanalintujen pyyntiin. Valtion maita hyödyntää kanalinnustukseen vuosittain yli 20 000 lupametsästäjää sekä lisäksi pohjoisessa Suomessa vapaalla metsästysoikeudella (metsästyslain 8 §) hiukan suurempi määrä paikkakuntalaisia metsästäjiä. Kanalintujen metsästys tuo sekä fyysistä että henkistä hyvinvointia metsästäjille, ja lupametsästyksellä on myös merkittävä aluetaloudellinen merkitys lupa-alueiden kunnille. Metsäkanalintujen metsästäjät ovat Metsähallitukselle merkittävä asiakaskunta ja heiltä kerätään säännöllisesti palautetta paitsi saadusta saaliista niin myös Metsähallituksen alueista ja palveluista. Metsäkanalintujen metsästäjien saalispalautteen yhteydessä antamasta vapaasta palautteesta on aiemmin julkaistu tutkimus: ”Mielipiteitä metsästyksestä valtion mailta” (Liukkonen ym. 2007). Sanallista palautetta saalisilmoituksen yhteydessä antavat metsästäjät voivat kuitenkin olla jollain lailla valikoitunut osa koko Metsähallituksen lupametsästäjien joukosta, ja sanallista palautetta antavat herkimmin ne metsästäjät, jotka eivät ole olleet tyytyväisiä kokemuksiinsa.

Tässä tutkimuksessa pyrittiin tavoittamaan koko lupametsästäjien joukko ja saamaan kokonaiskuva siitä, millaisiin eri metsästäjäprofiileihin lupametsästäjät jakaantuvat ja millaisia odotuksia ja toiveita heillä on mm. lupa-alueen ominaisuuksiin ja palveluihin liittyen. Tutkimuksessa haluttiin selvittää erilaisiin lupametsästäjäprofiileihin kuuluvien kanalintumetsästäjien tarpeita ja toiveita, jotta heitä osataan palvella entistäkin paremmin. Siihen miten ja missä lupa-asiakkaat metsästävät kietoutuu monin tavoin se, mitä kaikkea he toiminnaltaan tavoittelevat ja millaisia toimia he Metsähallitukselta edellyttävät tai toivovat.

Metsähallituksen kanalintujen metsästysluville on suuri kysyntä, mutta kysynnässä on aluekohtaisia eroja. Esimerkiksi Itä- ja Ylä-Lapin lupa-alueiden kanalintuluvat ovat halutumpia kuin Länsi-Lapin luvat, ja vastaavasti eteläisemmässä Suomessa Itä-Suomen lupa-alueet ovat kysytympiä kuin läntisen Suomen alueet. Mitkä valintaperusteet painottuvat keskeisimpinä tekijöinä lupa-alueiden houkuttelevuuteen? Hakeutuvatko tietyn tyyppiset metsästäjät ts. metsästäjäprofiilit tietyille alueille ja toisen tyyppiset taas muille alueille? Miten koiran kanssa metsästäminen vaikuttaa lupa-alueen valintaan? Muun muassa näihin kysymyksiin löydät vastauksia tästä tutkimusraportista.

Oulussa elokuussa 2018

Ahti Putaala

Sisällys

1 JOHDANTO	11
2 AINEISTO JA MENETELMÄT	12
2.1 Kyselylomake	12
2.2 Menetelmät	12
2.2.1 Kyselyvastausten peruskuvailu	12
2.2.2 Vastaaajien näkemysten välille rakentuvien ristiriitojen kuvaaminen	13
2.2.3 Asiakasprofilointi	14
3 TULOKSET	15
3.1 Asiakkaiden ikä- ja sukupuolijakauma	15
3.2 Asiakkaiden käyttämät lupa-alueet ja asuintausta	16
3.3 Käytetty luvanostokanava ja -kokemus	19
3.4 Lupa-alueiden käyttö	20
3.5 Lupa-asiakkaiden metsästystavat ja kohdelajit	21
3.6 Ihannelupa-alueen piirteet	22
3.7 Tärkeimmät kriteerit lupa-alueen valinnalle	23
3.8 Palvelujen käyttö lupamaakunnassa	25
3.9 Lähtökohta profiloinnille – metsästystapojen yhdistelmät	26
3.10 Profiilikohtaiset perusdemografiset piirteet ja metsästystoiminta	28
3.10.1 Koirattomat maastossa kävelijät	28
3.10.2 Generalistit	29
3.10.3 Kanakoirametsästäjät	30
3.10.4 Haukkuvalla koiralla metsästäjät	31
3.11 Profiilikohtainen palvelujen käyttö alueittain	31
3.12 Profiilikohtaiset lupa-aluepreferenssit alueittain	32
3.13 Profiilikohtainen ruuhkan kokemus alueittain	33
3.14 Profiilikohtainen luvanostokokemus alueittain	33
3.15 Profiilikohtainen tyytyväisyys viimeiseen käyntiin ja tulevaisuuden aiheet	33
4 JOHTOPÄÄTÖKSET – MITEN PARANTAA KANALINTUMETSÄSTÄJIEN ASIAKASKOKEMUSTA?	35
4.1 Asiakkailla on erilaisia tarpeita ja toiveita	35
4.2 Eri osissa maata sijaitsevia lupa-alueita koskevat odotukset ovat erilaiset	37
4.3 Miten tukea luvanostajaa lupa-alueen valinnan ja käytön suunnittelussa?	37
LOPUKSI	39
KIITOKSET	40
LÄHTEET	41
LIITTEET	
Liite 1 Alue- ja profiilikohtaiset arvostukset koskien lupa-aluepiirteitä	43
Liite 2 Alue- ja profiilikohtaiset tavaraostot tai palveluhankinnat eri alueilla viimeisimmän kanalintulupakäynnin mukaan arvioituna	44
Liite 3 Alue- ja profiilikohtainen suhtautuminen eri fasiliteettien tarjontaan lupa-alueilla	45
Liite 4 Alue- ja profiilikohtaiset ruuhkaisuuden kokemukset ja niiden ennakoinnit	46
Liite 5 Alue- ja profiilikohtaiset asiakkaiden arviot lupamyynnin toimivuudesta	47

Liite 6 Alue- ja profiilikohtaiset asiakkaiden aiheet käyttää samaa lupa-aluetta lähivuosina	48
Liite 7 Alue- ja profiilikohtaiset koetut tyytyväisyydet viimeisimpään kanaintulopakäyntiin valtion mailla syksyllä 2017	49
Liite 8 Avoin sana -kentän antia koskien lupamitoituksen ja -myynnin kehittämistä	50

1 Johdanto

Merkittävä osa riistatalouden elinkeinovaikutuksista osana Suomen biotaloutta rakentuu metsästäjien kotimaisen matkailun ja rahankäytön ympärille. Metsästäjät tekevät monipäiväisiä eli maajoitusta edellyttäviä metsästysmatkoja useimmiten vähintään 200 kilometrin päähän kotoaan (Sievänen & Neuvonen 2011), ja valtion mailla kanalintuluvun metsästävästä yli puolet matkustaa vähintään 500 kilometrin päähän (Zimoch ym. 2014). Matkojen kohdealueet ovat hieman useammin valtion kuin yksityisten henkilöiden omistamilla mailla ja usein Itä- ja Pohjois-Suomessa (Sievänen & Neuvonen 2011, Pellikka ym. 2012).

Valtion maa- ja vesialueet muodostavat metsästyoikeuksineen merkittävän metsästysmahdollisuuksien tarjontatekijän. Metsästyslupia myydään runsaalle 7 miljoonalle hehtaarille. Suomalaisista metsällä käyneistä henkilöistä näitä alueita hyödyntävät MetsL 8 §:n nojalla vastikkeetta Pohjois-Suomen kuntalaiset, joista esimerkiksi vuonna 2013 kävi pienriistaa metsästävässä noin 39 000 henkilöä (Nykänen ym. 2014). Kotimaisten ja myös ulkomailta tulevien lupa-asiakkaiden määrät valtion mailla koko maassa vaihtelevat hieman vuodesta ja lintukannoista riippuen. Metsähallitus myy vuosittain kaiken kaikkiaan n. 34 000–42 000 lyhytaikaista vuorokausilupaa kanalintujen metsästykseseen 118:lle eri lupametsästysalueelle.

Valtion maiden metsästyslupa-asiakkaat ovat erityisen kiinnostava ryhmä ajatellen suomalaisen metsästäjäyden lähitulevaisuuden muutoksien ennakkointia sekä toimialan elinkeinonäkymiä. Ensimmäinen näkökulma liittyy esimerkiksi kysymykseen, korvaako 'mobiili' tai monessa eri paikassa tapahtuva (monipaikkainen) metsästys ja siihen yhdistyvä kuluttajuus enenevästi kodin lähimetsässä tapahtuvan metsästyksen vai täydentääkö se sitä? (vrt. Pellikka ym. 2012). Jälkimmäinen näkökulma on valtion maihin liittyvänä olennainen, sillä enemmistö (52 %) kotimaisista metsästysmatkailuyrityksistä tukeutuu toiminnassaan osin tai ainoastaan juuri valtion maihin ja niille myönnettyihin metsästyslupiiin (Pohja-Mykrä ym. 2018).

Metsästyslupa-asiakkaiden vuosittain antamaa saalispalautetta Metsähallitus käyttää jatkuvaluonteisesti oman toimintansa vaikuttavuuden seurannassa. Yksityiskohtaisemmin aineistoa on analysoitu vuosien 2004–2007 osalta ja tuolloin huomio kiinnittyi asiakkaiden kokemuksiin riistakannoista, palveluista, metsästysalueista ja metsästysmahdollisuuksista (Liukkonen ym. 2007). Sitä hyödynsivät myös Kaikkonen & Rautiainen (2014) selvittäessään, miten paljon liikuntaa pienriistan lupametsästäjät saivat vuonna 2013 valtion mailla. Samassa yhteydessä he toteuttivat kyselytutkimuksen, jossa selvitettiin, millaisia olivat juuri kyselyhetkeä ennen valtion mailla lyhytaikaisesti vierailleiden lupa-asiakkaiden kokemat terveys- ja hyvinvointivaikutukset. Sitten on tehty myös opinnäytetyö, jossa tarkasteltiin metsästävien lupa-asiakkaiden suhtautumista valtion mailla harjoitettuihin metsätaloustoimiin ja miten asiakkaiden tausta sitä selittää (Eerikäinen 2017). Tämä raportti on jatkoa pyrkimyksille ymmärtää metsästyslupa-asiakkaiden tarpeita ja toiveita ja etsiä keinoja niiden tyydyttämiseksi nykyistäkin paremmin.

Kuvaamme raportissa alustavasti syksyn 2017 kanalintulupa-asiakkaille tehdyn kyselyn aineiston pohjalta luotuja kanalintulupametsästäjien erilaisia metsästäjäprofiileja. Kerätyn uuden aineiston analysoinnilla pyrimme tukemaan Metsähallituksen asiakastyötä ja pyrkimyksiä parantaa asiakaskokemusta vallitsevan lainsäädännön sekä taloudellisen ja ekologisen toimintaympäristön puitteissa. Samalla työ tukee Luonnonvarakeskuksen poikkitieteistä erätaloustutkimusta ja pyrkimystä ymmärtää metsästäjäyden muutosta. Projektia toteutettiin riistakonsernin sisäisesti Metsähallituksen ja Luonnonvarakeskuksen (Luke) yhteistyönä.

2 Aineisto ja menetelmät

Aineistomme koostuu määrällisestä ja laadullisesta kyselyaineistosta koskien Metsähallituksen kanalinlupa-asiakkaita. Kyselykutsu lähetettiin joulukuun 2017 alussa (ti 5.12.) kaikille kanalinlupansa syksyllä 2017 ostaneille ja myyntijärjestelmään sähköpostinsa antaneille 13 568 henkilölle. Nämä henkilöt muodostivat noin 62 % kaikista Metsähallituksen kanalinlupa-asiakkaista syksyllä 2017.

2.1 Kyselylomake

Kyselylomake käsitteli monipuolisesti kanalinlupa-asiakkaiden perusedemografista taustaa, metsästystaustaa, harjoitettuja pyyntitapoja ja kohderiistalajeja, lupa-alueiden valintaperusteita ja alueita koskevia toiveita. Kyselyssä kartoitettiin yksityiskohtaisesti viimeisimmän kanalinluvalla tapahtuneen käynnin kokemuksia sekä tavaroiden ja palvelujen käyttöä. Eräpalvelujen lupamyyntiä kartoitettiin kokemusten, toiveiden ja asiakkaiden omien kehittämisideoiden suhteen. Vastaaajia pyydettiin myös useiden kysymysten avulla ennakoimaan tulevia suunnitelmiaan tai aikeitaan koskien tulevien vuosien Metsähallituksen lupa-alueiden metsästyskäyttöä. Yksityiskohtaiset kysymysten muotoilut ilmenevät tämän raportin tulososiosta.

Kyselylomakkeen pilottitestauksessa keskityimme kyselyn kysymysten ja vastausvaihtoehtojen selkeyteen, kyselylomakkeen muodon ja etenemisjärjestyksen jäsentelyyn sekä teknisen toteutuksen hiomiseen. Pilottivaiheeseen osallistui Luken ja Metsähallituksen yhdessä muodostama projektiryhmä, johon kuului 10 henkilöä.

2.2 Menetelmät

2.2.1 Kyselyvastausten peruskuvailu

Ennen varsinaista profilointia koostimme kertynyttä aineistoa olennaisilta osin muuttujakohtaisiksi ja yleiskuvan tarjoaviksi vastausjakaumiksi. Esitämme nämä jakaumat raportin tulososion alussa teksti- ja taulukkomuodossa.

Asiakaskuvailun yhteydessä hyödynsimme useita eri tapoja testatessamme kerätyn aineiston edustavuutta ja yleistettävyyttä suhteessa perusjoukkoon eli Metsähallituksen kanalinluvalla syksyllä 2017 ostaneisiin henkilöihin. Kuvasimme kyselyyn vastanneiden henkilöiden taustoja ja vertasimme perusjoukkoon seuraavasti:

- 1) Ikäjakaumaa ja mediaani-ikää verrattiin suhteessa muiden perusjoukkoon kuuluvien henkilöiden ikäjakaumaan ja mediaani-ikään.
- 2) Sukupuolijakaumaa verrattiin suhteessa
 - a) toisen samaa perusjoukkoa koskevan kyselyn vastaajien sukupuolijakaumaan
 - b) saman ajankohdan riistanhoitomaksun Suomessa suorittaneiden naisten osuuteen ja mediaani-ikään
 - c) metsällä Suomessa vuonna 2016 käyneiden naisten mediaani-ikään (LUKE:n tilastoaineisto, julkaisematon).

- 3) Asuintaustaa (postinumeron kolmea ensimmäistä numeroa) verrattiin suhteessa perusjoukon tiedossa olevaan vastaavaan tietoon.
- 4) Viimeisimmän (tai ainoan) syksyllä 2017 tapahtuneen lupa-alueen käytön kohdetta (aluejakaumaa) ja tämän luvan kestoa verrattiin suhteessa muiden perusjoukon henkilöiden lupa-alueiden käytön jakaumaan ja lupavuorokausiin.
- 5) Avokenttään kommentteja kirjanneiden henkilöiden ikää, koulutustaustaa, syksyn 2017 metsäkanalinnustuspäivien määrää, luvanostoa koskevaa tyytyväisyyttä, lupa-alueita koskevia arvostuksia (erämaisuus, hakkuut) sekä viimeisimmän luvan aluetta verrattiin suhteessa muihin vastaajiin.
- 6) Ennen ja jälkeen muistutusta vastanneiden henkilöiden antamia vastauksia verrattiin toisiinsa – jälkimmäisten vastaukset indikoivat suuntaa-antavasti kyselyyn vastaamattomien ajattelutapoja ja toimintaa. Tätä vertailua ei sisällytetty tuloksiin. Se osoitti, että kyselyyn vastaamisesta muistuttavan viestin jälkeen vastanneilla oli tyypillisesti tilastollisesti vähemmän¹ metsäkanalinnustuspäiviä (mediaani = 7 päivää) kuin sitä ennen vastanneilla (mediaani md = 8 päivää). Muistutetut olivat mediaani-ikänsä vuoden nuorempia² (md = 46 vuotta) kuin sitä ennen vastanneet (md = 47). Sen sijaan vastaamaan muistutetut henkilöt eivät poikenneet ennen muistutusta vastanneista siinä, miten paljon heillä tyypillisesti oli majoitusvuorokausia vuokramökeissä tai hotellissa. Erot tyytyväisyydessä viimeisimpään kanalintuluvalla tehtyyn reissuun olivat merkitseviä³, mutta käytännössä vastausluokka-kohtaiset erot olivat hyvin pieniä – eriasteista tyytymättömyyttä ilmaiseilla osuuksissa oli vastausluokittain < 2 % ero.

2.2.2 Vastaajien näkemysten välille rakentuvien ristiriitojen kuvaaminen

Lupien ostokokemusta ja lupa-alueiden ideaaleja piirteitä käsittelevään kysymyspatteriin sisällytimme vastausvaihtoehtoja asteikolla, joka ulottui positiivisesta negatiiviseen (Vistad & Vorkinn 2012). Oletimme siis aiempien tutkimusten pohjalta, että lupa-alueiden erämaisuuden piirteiden arvostuksissa on asiakkaiden välillä olennaisia aste-eroja. Oletimme myös, että esimerkiksi kokemus metsästyslupan ostosta ei välttämättä ole neutraali tai eriasteisen positiivinen kokemus, tai että kaikkiin lupa-alueen metsästäjille ja muille luonnonkäyttäjille tarjottuihin palvelumuotoihin ja -rakenteisiin ei suhtauduttaisi vain välinpitämättömästi tai eriasteisen positiivisesti, vaan mahdollisesti jopa negatiivisesti. Kuvatessamme positiivista ja negatiivista kantaa ilmentävien vastausten kaksijakoisuutta vastaajien välillä käytimme teknisenä apuvälineenä ns. ristiriitaindeksiä (engl. *Potential for Conflict Index*; Manfredi ym. 2003). Indeksillä saa maksimiarvonsa yksi, kun tasan puolet kaikista vastaajista on esitetystä kysymyksestä tai väitteestä täysin samaa mieltä ja toinen puoli vastaajista täysin toista mieltä. Minimiarvonsa nolla indeksi saa silloin, kun kaikki vastaajat ilmaisevat täsmälleen samanlaisen kannan suhteessa esitettyyn väitteeseen – oli tämä yhteinen kanta millainen tahansa.

Lupien ostokokemuksen kohdalla eri asiakkaiden suhde oli ilmeisen kaksijakoinen, ja tämän ilmiön tarkastelemiseksi yksityiskohtaisemmin analysoimme vastaajien 'Vapaa sana' -kenttään omin sanoin kirjaamia ongelman kuvauksia ja kehittämisehdotuksia. Analyysitekniikkana

¹ Mann-Whitney U-testi; p = 0,02

² Mann-Whitney U-testi; p = 0,002

³ $\chi^2 = 10\ 609$; p < 0,05)

hyödynsimme ns. laadullista sisällönanalyysiä. Luokittelimme ja erittelimme lupien ostoa kommentoivien vastaajien (n = 207) kuvaamia ongelmia sekä niihin esitettyjä ratkaisuehdotuksia. Tarkoituksenamme oli tiivistää aineistosta jäsenelty kooste mahdollisista kehittämiskohteista Met-sähallituksessa edelleen jatkotyöstettäväksi.

2.2.3 Asiakasprofilointi

Yksittäisten metsästystapojen ja niiden yhdistelmien avulla tunnistimme erilaisia kanalintulupa-asiakkaiden osajoukkoja (myöhemmin 'profiileja'). Lähtökohtana oli oletus, että muodostetut profiilit erottelevat asiakastyyppejä helposti tunnistettavasti ja siten, että esimerkiksi lupa-alueiden piirteitä ja palveluja voidaan sovittaa vastaamaan profiilikohtaisiin tarpeisiin niiltä osin kuin eroja on. Lähtökohdaksi profiloinnille valikoituivat metsästystavat ja -tottumukset. Metsästystapaprofiloinnin toteutimme eksploratiivisella LCA-analyysillä (Lazarsfeld 1959). Sovitimme aineistoon ensin systemaattisesti vaihtoehtoiset yhden profiilin, kahden profiilin ... 10 profiilin mallit ja las-kimme mallien yhteensopivuudelle informaatiokriteerit (CAIK, BIC, ABIC) ilman kovariaatteja. Las-kimme myös entropian (Ramaswamy ym. 1993), joka kuvaa mallin luokittelutarkkuutta esittä-mällä prosenttiosuuden havainnoista (aineiston henkilöistä), jotka voitiin tarkasti luokitella muo-dostettuihin profiileihin (tilastollisista ominaisuuksista, esim. Granada 2015).

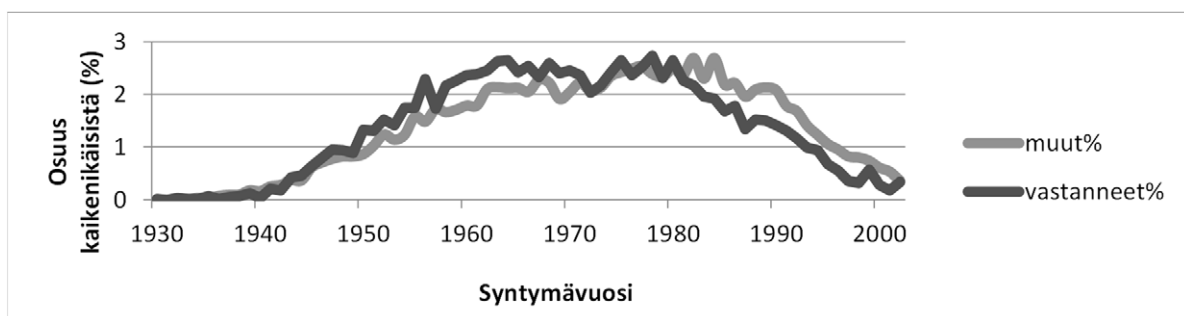
Esittelemme tulososiossa lyhyesti yhden profiilin mallin ja sitten karkeasti muut mallit viiden profiilin malliin asti. Tämän jälkeen kuvaamme yksityiskohtaisemmin informaatiokriteerien ja tul-kinnallisuutensa suhteen kaikkein käyttökelpoisimpana pitämämme mallin (tässä: neljän profiilin malli). Nimesimme sen profiilit ja esittelemme kunkin niistä. Kovariaatteja sisällytimme päävai-kutuksina malleihin, joissa erittelemme eri metsästäjäprofiilien demografisia piirteitä ja alue-muuttujaa. Kovariaattien sisällyttämisen toteutimme ns. one-step-menetelmällä (esim. Feingold ym. 2014). Kovariaattien mukaan tuonti malleihin ei muuttanut päätelmiä käyttökelpoisten pro-fiilien lukumäärästä, joten niitä sisältävien mallien perusrakenteita ei esitellä tulososiossa yksi-tyiskohtaisesti. Mallit, jotka eivät sisältäneet kovariaatteja, rakennettiin R-ohjelman version 3.43 (R Core Team 2017) modulilla Polca (Linzer & Lewis 2013), kovariaatit sisältävät mallit modulilla LCCA (Schafer & Kang 2013). Mallit, joissa kuvasimme profiileittain todennäköisyyksiä kokea ja toimia tietyillä tavoilla, toteutimme SAS-ohjelmiston PROC LCA -modulin ja Distal_BHC -makron avulla (Dziak ym. 2017).

3 Tulokset

Kaikista kyselyyn vastaamaan kutsutuista henkilöistä kyselylomakkeeseen kävi vähintäänkin tutustumassa kyselyn sulkeutumiseen (22.12.2017) mennessä 80,1 % ja vastaamisen aloitti 59 %. Koko kyselylomakkeen täytti määräaikaan mennessä 5 728 henkilöä (26 % perusjoukosta eli kaikista Metsähallituksen kanalintulupa-asiakkaista ja 42 % kyselyyn kutsutuista). Vastauksia kertyi 3 598 ennen ensimmäistä muistutusta. Loput eli 2 130 vastausta kertyivät viikon vastausajan jälkeen lähetetyn sähköpostimuistutuksen jälkeen.

3.1 Asiakkaiden ikä- ja sukupuolijakauma

Kyselyyn vastanneiden kanalintulupametsästäjien mediaani-ikä oli 47 vuotta. He olivat tyypillisesti hieman iäkkäämpiä kuin muut perusjoukon henkilöt, joiden mediaani oli 44 vuotta. Huomioiden perusjoukon suuri ikävaihtelu alkaen alaikäisistä lähes 90-vuotiaisiin on kerätyn aineiston edustavuus tässä suhteessa verrattain hyvä (kuva 1). Molemmat edellä mainitut osajoukot ovat mediaani-ikänsä nuorempia kuin suomalaiset riistanhoitomaksun suorittaneet ja metsällä käyneet henkilöt (mediaani = 55 vuotta; LUKE, julkaisematon aineisto).

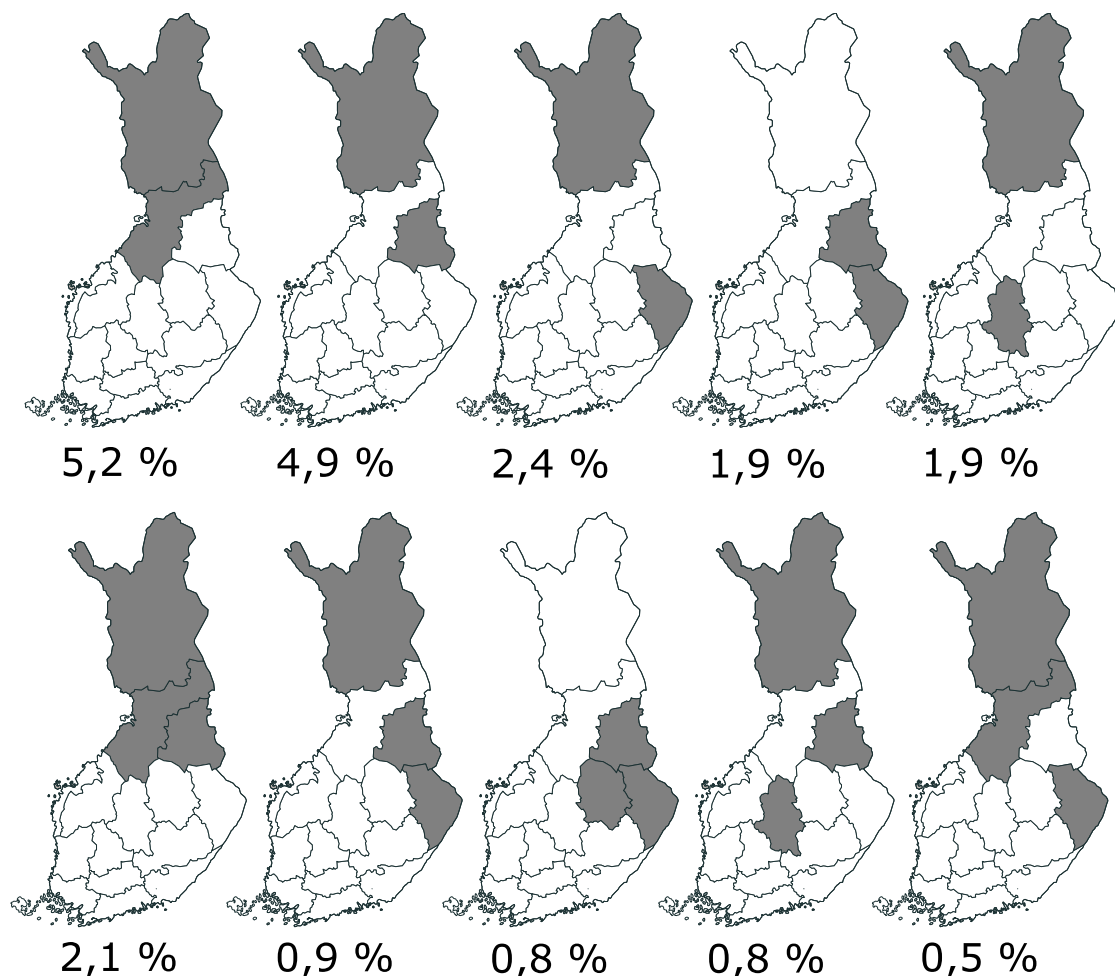
Kuva 1. Kyselyyn vastanneiden ja muiden kanalintuluvan syksyksi 2017 ostaneiden henkilöiden syntymävuodet. Huomaa y-akselin asteikko – max. 3 %!

Kyselyyn vastanneista naisia oli noin 3,5 % ja miehiä 96,5 %. Nämä osuudet ovat lähes samaa suuruusluokkaa kuin toisessa Metsähallituksen aluetaloustutkimuksessa samalle henkilökunnalle aiemmin syksyllä 2017, jossa naisia oli vastaajista 4,4 % ja miehiä 95,6 % (Metsähallitus, julkaisematon aineisto). Naisten osuus kyselymme vastaajista oli pienempi kuin esimerkiksi riistanhoitomaksun Suomessa suorittaneiden naisten osuus (7,6 %) oli vuoden 2017 lopussa (Riistakeskus 2017, julkaisematon aineisto). Kyselyyn vastanneiden naisten mediaani-ikä oli 45 vuotta eli kaksi vuotta vähemmän kuin miesvastaajilla, mutta toisaalta se oli kaksi vuotta korkeampi kuin vuonna 2016 metsällä Suomessa käyneiden naisten mediaani-ikä (43 vuotta; LUKE, julkaisematon aineisto). Niiltä osin kuin eroa ei selitä mahdollinen sukupuolten välinen ero vastaamistodennäköisyydessä, näyttää siltä, että Suomessa metsästävät naiset kävivät syksyllä 2017 hieman miehiä epätodennäköisemmin kanalintuluvilla metsällä valtion mailla. Aktiivimetsästäjinä he eivät siis kuitenkaan ikänsä puolesta suuresti eroa muista aktiivisesti metsästävistä suomalaisista naisista.

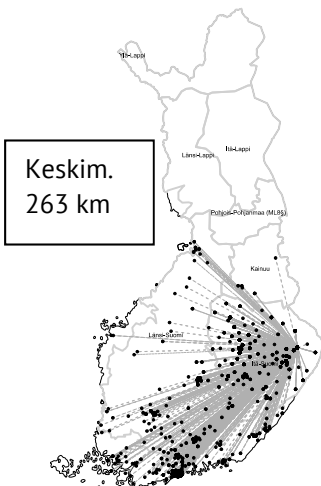
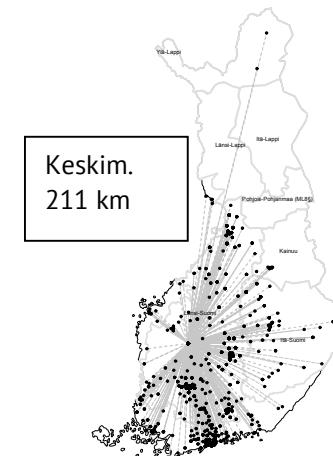
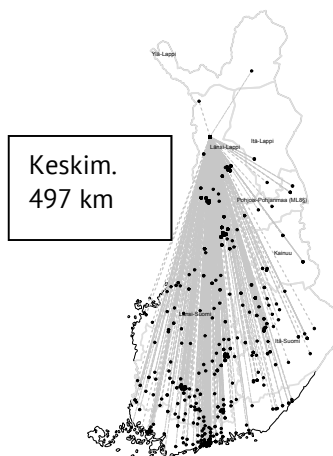
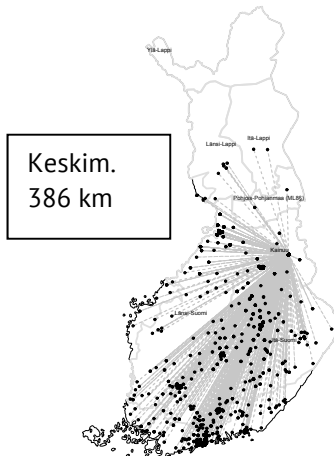
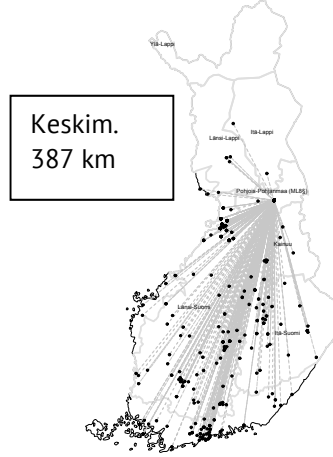
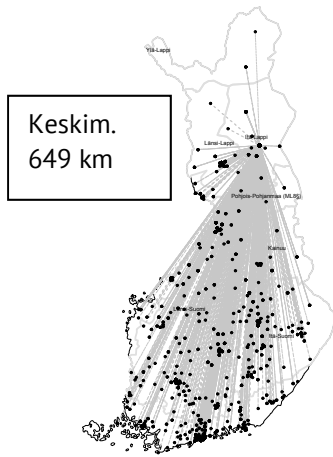
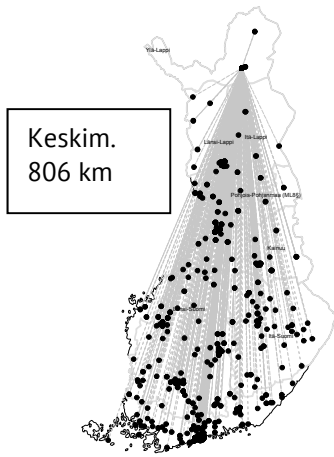
3.2 Asiakkaiden käyttämät lupa-alueet ja asuintausta

Tunnetusti suurin osa lyhytaikaisista pienriistaluvista myydään maan itä- ja pohjoisosaan (esim. Zimoch ym. 2014). Jos asiakas raportoi metsästäneensä lyhytaikaisilla pienriistaluvilla aina vain yhdessä ja samassa lupamaakunnassa, se on aineistomme mukaan todennäköisimmin (44 %) Lappi lupa-alueineen. Toiseksi useimmin tällainen asiakkaalle ainoa tuttu lupamaakunta on Kainuu (17 %). Jos asiakas on elämänsä aikana hyödyntänyt pyynnissään lupa-alueita useista eri lupamaakunnista, nämä samat kaksi edellä mainittua lupamaakuntaa esiintyvät niin ikään usein osana erilaisia alueyhdistelmiä (kuva 2A). Joillakin asiakkailla on kokemuksia peräti yhdeksän eri lupamaakunnan lupa-alueista pienriistanpyynnissään. Asiakkaiden alueyhdistelmissä erottuivat toisistaan alueellisesti erillisinä lähinnä 'Pohjoisen kävijät' ja pienehkö 'Itä-Suomen kävijät'.

Vastauksia kertyi vastaajien postinumeroiden perusteella maan kaikista osista. Painopiste oli selvästi kuitenkin Etelä-Suomessa ja suurissa kaupungeissa (kuva 2B). Tausta-aineistossa merkille pantavaa on se, miten paljon lähempää Länsi-Suomen lupa-alueille matkustetaan metsälle suhteessa itäisempiin ja pohjoisempiin lupa-alueisiin. Itä-Lappi näytti syksyllä 2017 houkuttelevan asiakkaita verrattain tasaisesti eri puolilta maan eteläosaa, kun taas Länsi-Lapin lupa-alueilla vierailleiden henkilöiden tausta painottui hieman enemmän läntiseen laitaan maan eteläosaa.

Kuva 2A. Osuudet kyselyyn vastanneista kanalintulupa-asiakkaista, jotka ovat metsästysuransa aikana hyödyntäneet erilaisin alueyhdistelmin kahta (yläriivi) tai kolmea (alariivi) lupamaakuntaa. Yleisimmin eri alueyhdistelmissä esiintyy yhtenä lupamaakuntana Lappi, toiseksi useimmin Kainuu.

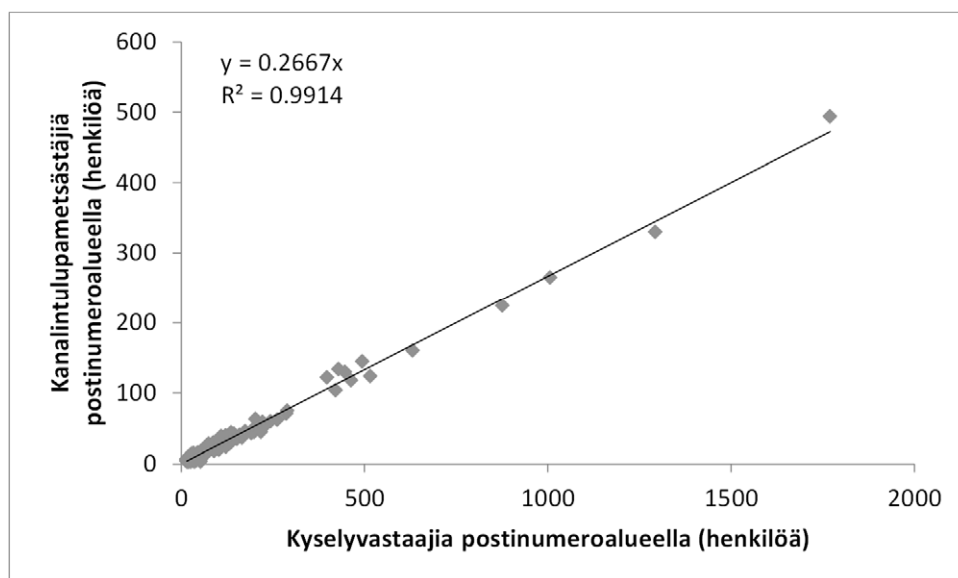
Kuva 2B. Asiakkaiden asuintaustat viimeisimmän lyhytaikaisen kanalintuluvan mukaisen kohdealueen mukaan. Lukuarvot ovat vastaajien itsensä arvioimien etäisyyksien keskiarvo (yhteen suuntaan maantietä pitkin).

Vertasimme vastaajien asuintaustojen kansallista edustavuutta suhteessa perusjoukkoon karkeasti peilaamalla kotiosoitteiden postinumeron kolmen ensimmäisen numeron määrittämiä jakaumia (vastaa karkeasti kuntatarkkuutta). Edustavuus on siis sitä parempi, mitä lähemmin kyselyyn vastanneiden postinumerokohtainen henkiläjakauma muistuttaa suhteellisesti koko perusjoukon vastaavaa postinumerokohtaista henkiläjakaumaa.

Vertailun mukaan vastaavuus oli hyvä – kaikista niistä postinumeron kolmen ensimmäisen luvun rajaamista alueista, joista perusjoukkoon kuului kustakin vähintään 15 henkilöä (lähes 21 600:sta näin paikannetusta henkilöstä), kuului vähintään yksi henkilö myös kyselyn vastaajiin. Kuva 3 osoittaa, että vastaavuus oli suhteellisesti samaa tasoa riippumatta alueesta sekä siitä, miten suuri määrä lupametsästäjiä saman postinumeron mukaisella alueella asui (kuvassa korostuvat tällä asteikolla suuret kaupungit, mutta ilmiö ei poikkea tästä, vaikka asteikko tarkentuisi x-akselin välille 1–200).

Vertasimme myös kysymyslomakkeen avokenttään kommenttejaan omin sanoin kirjanneiden henkilöiden ikää, koulutustaustaa, syksyn 2017 metsäkanalinnustuspäivien määrää sekä viimeisimmän luvan aluetta ja lupamyynti- ja käyntityytyväisyyttä suhteessa muihin vastaajiin. Tämä tieto on siinä suhteessa kiinnostava, että Metsähallitus saa vuosittain tuhansittain sanallista palautetta kanalintulupa-asiakkailta, mutta sen pohjalta on vaikea arvioida, missä suhteissa sanallisen palautteen antajat edustavat näkemyksineen yleisemmin asiakaskunnassa jaettuja näkemyksiä eli myös niitä, jotka eivät anna sanallista palautetta.

Kommentteja kirjasivat hieman muita useammin esimerkiksi varttuneemmat, kaikkein koulutetuimmat, useammassa lupamaakunnassa metsästystä elämänsä aikana harjoittaneet, kohdealueen erämaisuutta ja vähäisiä hakkuita arvostavat, eniten metsäkanalinnustusta (päivinä) harjoittavat, kohtalaisesti tai paljon lupamyyntijärjestelmää huonoksi arvioivat ja viimeisimpään reisuunsa kokonaisuutena vähiten tyytyväiset vastaajat alueesta riippumatta. Erot ovat tilastollisesti merkitseviä mutta pieniä – tieto näistä muuttujista ei olennaisesti auta yhdessäkään ennustamaan henkilökohtaista kommentointiaktiivisuutta⁴.

Kuva 3. Kanalintulupametsästäjien lukumäärät postinumeroalueittain (kolme ensimmäistä numeroa, y-akseli) verrattuna kyselyyn vastanneiden vastaaviin lukumääriin (x-akseli).

⁴ Pelkän vakion sisältävä logistinen regressiomalli ennustaa oikein 71,3 %:ssa tapauksista, ja kaikki luetellut muuttujat vakion lisäksi sisältävä malli vain hieman enemmän (73,1 %).

3.3 Käytetty luvanostokanava ja -kokemus

Kyselyyn osallistuneilta tiedusteltiin, ”Mistä myyntikanavasta hankitte viimeksi kanaintulupanne?”. Vastaajista suuri enemmistö (n. 90 %) oli ostanut kanaintulupansa verkkopalvelun kautta, noin 9 % puhelinmyynnistä ja loput n. 1 % Luontokeskusten myyntipisteistä. Tässä suhteessa vastanneet edustivat tarkasti myyntijärjestelmän mukaista suhdetta koko asiakasjoukossa.

Kyselyyn osallistuneilta tiedusteltiin myös, ”Miten arvioitte käyttämäne lupamyntikanavan toimivuutta?”. Puhelinmyynnin asiakkaista runsas puolet eli 56 % antoi korkeimmat arvosanat 4 tai 5 (asteikolla 1 = huono, ... 5 = erinomainen). Runsas neljännes eli 27 % antoi kaikkein heikoimmat arvosanat 1 tai 2. Selvästi tyytyväisten ja selvästi tyytymättömien asiakkaiden lukumääräsuhteet ovat sen verran tasaväkiset, että puhelinmyyntikanavan kokemuksien jakautumista kuvaava ristiriitaindeksin arvo (0,44) nousee kohtuullisen korkeaksi. Verkkopalvelun asiakkaista vastaavasti 64 % antoi arvosanan 4 tai 5 (asteikolla 1–5) ja 18 % arvosanan 1 tai 2 (ristiriitaindeksin arvo = 0,32). Nämä indeksin lukuarvot ovat molempien myyntikanavien osalta selvästi korkeammat kuin muut asiakaskuntaa jonkinasteisesti jakavat kysymykset esimerkiksi lupa-alueiden ’ruuhkaisuudesta’ ja toivotuista ja ei-toivotuista palveluista lupa-alueella. Ne ovat kuitenkin matalampia kuin asiakkaiden näkemykset lupa-alueiden olennaisista valintakriteereistä.

Tyytymättömyyden taustalla oli vastaajien kirjoittamien kommenttien mukaan useita eri syitä. Yleinen kritiikin kohde monilla luvanostajilla liittyi epävarmuuteen, saavatko he hankittua tavoittelemaansa lupia vai eivät. Suurta pettymystä synnytti osassa kommentoijia se, että ehdittyään jo varata majoituksen ja tekemään muita matkajärjestelyjä selvisikin, ettei kaavailulle ajankohdalle saa lupaa joko lainkaan tai ei ainakaan koko metsästysseurueelle. Epävarmuus toivotunlaisten lupien saannista sai osan lupien hakijoista käyttämään keinoja, jotka ärsyttivät muita hakijoita. Osa lupien hakijoista teki esimerkiksi useita varauksia keinona hallita riskiä liittyen esimerkiksi mahdollisiin tietyn alueen/ajankohdan myöhemmin asetettaviin metsästysrajoituksiin. Vaikka Metsähallitus on rajannut varaamismahdollisuutta ja asettanut enimmäismäärän hakijakohtaiselle varattavissa olevien päivien lukumäärälle hillitäkseen tätä toimintatapaa, osa hakijoissa edelleen kokee, että varaamiseen liittyy epäreiluja toimintatapoja. Tämä kokemus korostuu silloin, kun he kokevat jääneensä itse ilman mieleistään kanaintulupaa. Syitä myyntijärjestelmän ruuhkautumiselle asiakkaat etsivät monista eri tekijöistä. Osa näki ongelman kumpuavan myynnin järjestämisen tavasta, osa näki ongelman olevan tekninen – järjestelmäkapasiteetin riittämättömyys. Muutama vaille mieleistään lupaa jäänyt lupa-asiakas epäili myös Metsähallitusta ’tiskin alta myynnistä’ ennakoita jollekin etuosto-oikeutettujen metsästäjien joukolle ja niin edelleen.

Voimakasta kritiikkiä vääränlaisesta tavasta järjestää luvan ostoa sai nykyjärjestely, jossa suosittujen lupa-alueiden luvat myydään loppuun jopa minuuteissa. Osa kehittämisideoita esittäneistä haluaisi ratkaista ongelman luomalla järjestelyn, jossa olisi erilaisia etuosto-oikeutettujen ryhmiä. Näitä ryhmiä olisivat esimerkiksi lupa-alueen lomamökkien omistajat, lomamökin alueelta jo vuokranneet, alueella ennen kotipaikkakuntalaisena asuneet, eläkeläiset, vuodesta toiseen kyseisellä alueella metsästäneet henkilöt, eräpalveluyrittäjät jne. He toivoivat, että saisivat varata/ostaa lyhytaikaisia kanaintulupia ennen muita. Tätä nykylainsäädäntö ei mahdollista. Osa kehittämisideoita esittäneistä lupa-asiakkaista haluaisi luvanmyynnin pohjautuvan hakijoiden rekisteröitymiseen tietyn lupa-alueen luvan tavoittelijoiksi – ja heidän kesken joko systemaattisesti lupien saantia kierrätettäisiin vuoron mukaan tai sitten luvan saajat tai saajaryhmät arvottaisiin. Osa ideoiden esittäjistä haluaisi yhdistää kanaintuluvan saannin ja majoituksen vuokraamisen ja sallisi majoitusyrittäjille kanaintulupien välittämisen. Tätäkään nykylainsäädäntö ei salli. Niiltä

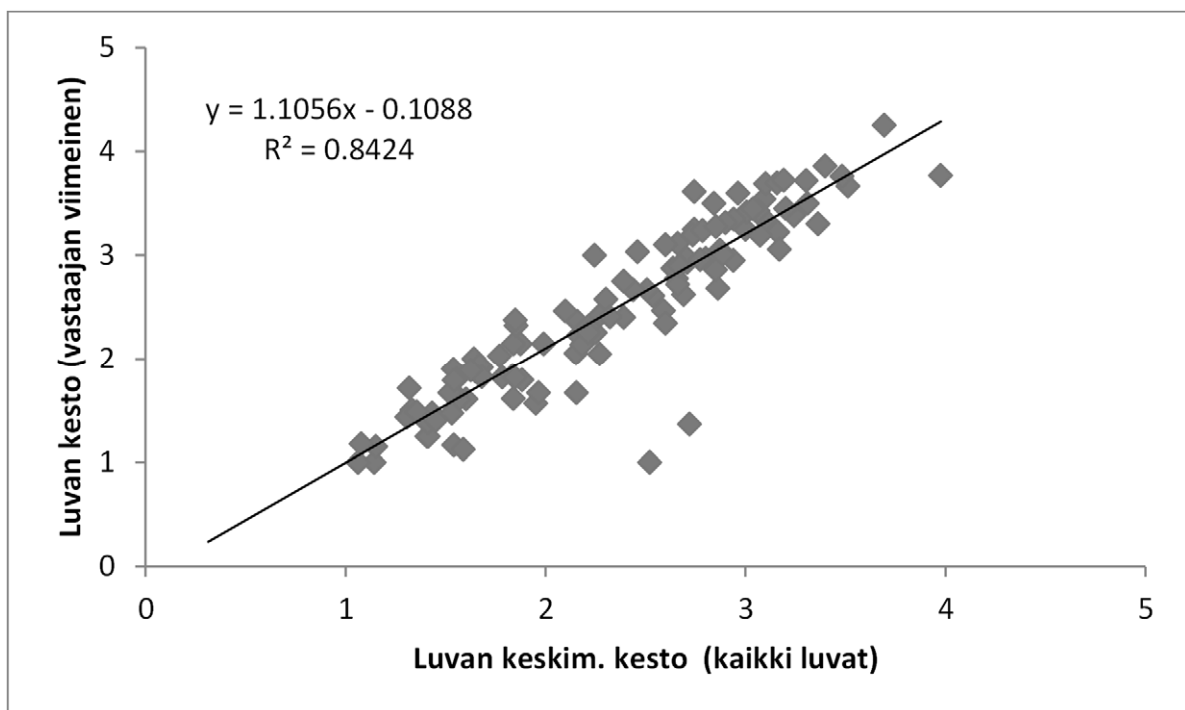
osin kuin ongelman kuvaukset ja ratkaisuehdotukset perustuvat lainsäädännöllisiin esteisiin tai jo korjattuihin järjestelyihin tai väärinkäsityksiin kommentit osoittavat tarvetta lisätiedotukselle.

Lupamyynnin epävarmuuksista johtuen metsästäjät kaipasivat myös joustoja jo ostettujen lupien perumiseen ja ajalliseen siirtämiseen. Kaiken kaikkiaan vastaajat esittivät hyvin monenlaisia ideoita lupien myynnin mitoittamisen, ostotapahtuman, hinnoittelun ja tavoiteltavien lupa-alueiden valinnan helpottamiseksi ostotilanteessa. Vastaajat kommentoivat myös monenlaisia muita teemoja (ks. liite 8).

3.4 Lupa-alueiden käyttö

Kyselyyn vastanneiden henkilöiden (n = 5 728) viimeisin käynti lupa-alueilla kohdistui 118 lupa-alueelle eli kaikille niille alueille, joille kanalintulupia ylipäättään syksyllä 2017 myytiin. Alueellinen peitto oli siis tässä suhteessa hyvä.

Muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta vastaajien ostamien viimeisimpien lupien kestot vastasivat keskimäärin hyvin kyseisten lupa-alueiden syksyn 2017 vastaavia lupakohtaisia keskiarvoja (kuva 4). Niiltä osin kuin etukäteen ostettavien lupien kestot indikoivat asiakkaiden odotuksia alueesta ja metsästysaktiivisuutta tarkoittaa tämä myös sitä, että kyselyyn vastanneet metsästäjät edustavat monessa suhteessa varsin hyvin syksyllä 2017 kanalintuluvan ostaneiden henkilöiden perusjoukkoa.

Kuva 4. Lupa-alueittain ostettujen kanalintulupien keskimääräiset kestot (vrk) syksyllä 2017 (x-akseli) suhteessa kyselyyn vastanneiden henkilöiden viimeisimpien lupien kestoon kyseisillä lupa-alueilla.

3.5 Lupa-asiakkaiden metsästystavat ja kohdelajit

Kyselyyn vastanneet raportoivat viimeisen kanalintulupareissunsa osalta kaikki sen yhteydessä käyttämänsä metsästystavat. Näistä kahdeksan (taulukko 1) esitettiin vastaajille valmiina kyllä/ei-vaihtoehtoina lomakkeella ja yhdeksännen 'muu'-vaihtoehdon kohdalla vastaajat saivat omin sanoin nimetä tai kuvata muita metsästystapojaan. Esimerkiksi pyyn tai teeren pillitystä tai muuta äänellä houkuttelua oli harjoittanut 1,6 % kyselyyn vastanneista. Vielä harvinaisempia metsästysmuotoja olivat esimerkiksi ketun pillitys, jousimetsästys, hiivintämetsästys (naakiminen), noutavan koiran kanssa metsästys ja latvalinnustus.

Vastauksista ilmenee hyvin se, miten tärkeä rooli etenkin metsolla ja toissijaisesti teerellä on lupametsästäjien tavoittelemina riistalajeina valtion mailla. Ajometsästys tarkoitti useimmille kyselyyn vastanneista lähinnä ajavilla koirilla tapahtuvaa metsästystä, joka kohdistui jäniseläimiin ja kettuun. Kuvastamisella tavoiteltiin etenkin teertä mutta joissakin tapauksissa myös sepelkyyhkyä ja sorsia. Harjoitettujen metsästystapojen suuri kirjo havainnollistaa hyvin sitä, miten monin keinoin lupa-asiakkaat toteuttavat valtion mailla mieltymyksiään ja tyydyttävät tarpeitaan lupaehtojen sallimissa rajoissa.

Taulukko 1. Kanalintuluvalla metsästäneiden valtion maiden asiakkaiden yleisimmin tavoittelemat riistolajit metsästystavoittain. Kysymys oli: ”Millaisin metsästystavoin ja mitä riistalajeja tavoittelitte ensi- ja toissijaisesti saaliiksi kanalintuluvalla (tai -luvilla) saaliiksi vuonna 2017 Metsähallituksen lupa-alueilta?”.

Metsästystapa	Ensisijaintavoiteltu laji (yleisyysjärjestyksessä, % kaikista lajimaininnoista)		Toissijainen tavoiteltu laji (yleisyysjärjestyksessä, % kaikista lajimaininnoista)	
Metsästys kävellen yksin maastossa ilman koiraa	metso	50	teeri	46
	teeri	41	metso	35
	pyy	3	pyy	8
Metsästys kävellen ryhmänä maastossa ilman koiraa	metso	54	teeri	49
	teeri	38	metso	34
	riekko	3	riekko	6
Metsästys haukkuvalta koiralta (pystykorva)	metso	84	teeri	75
	teeri	14	metso	18
	metsäjänis	0,4	pyy	2
Metsästys kanakoiralla (seisoja)	metso	39	teeri	41
	teeri	32	metso	40
	riekko	28	pyy	4
Metsästys karkottavalla koiralla	metso	46	teeri	44
	teeri	40	metso	36
	riekko	5	pyy	6
Muu väijyntämetsästys (esim. soidinsuopyynti)	teeri	86	metso	48
	metso	5	teeri	26
	pyy	2	pyy	8
Ajometsästys	metsäjänis	66	rusakko	39
	rusakko	9	metsäjänis	18
	kettu	7	kettu	18
Metsäkanalinnustus kuvilta ampuminen	teeri	95	teeri	39
	sepelkyyhky	3	metso	39
	metso	2	sinisorsa	7
Muu (esim. pyyn pillitys, ketun pilli- tys, jousimetsästys, naakiminen, latvalinnustus)	pyy	18	kettu	16
	supikoira	13	teeri	14
	metsäjänis	10	supikoira	14

3.6 Ihannelupa-alueen piirteet

Positiivisin ja asiakaskuntaa vähiten jakava lupa-alueen piirteitä ja palveluita koskeva toive liittyi siihen, että lupa-alue tarjoaa mahdollisuuden omaan rauhaan (taulukko 2). Tähän viittaa esimerkiksi käänteinen suhde taulukon 2 ylinnä ja alinna mainitun piirteen välillä (järjestyskorrelaatio $r_s = -0,42$; $n = 5\,727$; $p < 0,001$) sekä havainto, että samat ihmiset tyypillisesti joko vieroksuivat tai suhtautuivat suopeasti sekä merkittyihin reitteihin, muihin opasteisiin että metsästysopaspalveluihin ($r_s > 0,58$; $p < 0,001$ kussakin parivertailussa). Omaa rauhaa koskevaan toiveeseen moni vastaajista yhdisti erämaan autiokämppeineen ja siisteine leirintäpaikkoineen. Korkeamman palvelutason majoitusta kaipasi noin 20 % metsästäjistä, mutta toisaalta heistä peräti 38 % piti sellaisen tarjoamista ihannelupa-alueelleen negatiivisena. Ristiriitaindeksin arvo jäi asiaan neutraalisti suhtautuvien henkilöiden suuren osuuden ansiosta kuitenkin pieneksi (ristiriitaindeksin arvo = 0,17). Metsästysopaspalveluiden tarjoamista ihannealueellaan piti kaiken kaikkiaan positiivisena 6 % ja negatiivisena 48 % kyselyyn vastanneista. Taustalla oli ainakin osin pelko omista ensisijaisista metsästysmahdollisuuksista sekä metsästyksen kustannusten noususta, jos kehitys johtaa siihen, että näiden palvelujen käyttöä edellytettäisiin lopulta kaikilta.

Suhtautuminen vaihteli jonkin verran alueittain esimerkiksi suhteessa autiokämppeiden/leirintäpaikkojen tarjonnan sekä roskisten/jätehuollon järjestämiseen (liite 3). Kaikkein positiivisimmin niiden tarjolla oloon suhtauduttiin maan eteläosan lupa-alueilla.

Taulukko 2. Kanalintuluvalla metsästäneiden valtion maiden asiakkaiden suhtautuminen seuraavien piirteiden läsnäoloon ihannelupa-alueella. Oikeanpuoleisin sarake (ristiriitaindeksi, PCI) kuvaa eri vastaajien välisen erimielisyyden astetta (asteikolla 0–1, jossa 1 suurin erimielisyys), ja 'Pos.-%' osuuden vastaajista, jotka pitivät piirrettä jonkinasteisen positiivisena. Muut luvut ovat henkilöiden lukumääriä (rivisumma = $n = 5\,727$). Vastaajille esitettiin kysymys: ” Millainen lupa-alue ihannetapauksessa olisi?”

Lupa-alueen piirre	Negatiivista (n)			Neutraalia (n)		Positiivista (n)		Pos.- %	Neg.- %	PCI
	-3	-2	-1	0	1	2	3			
Mahdollisuus liikkua maastossa tunteja kohtaamatta muita metsästäjiä	9	18	49	576	946	1905	2224	89	1	0,03
Autiokämppeitä tai leirintäpaikkoja, joissa on käymälä ja polttopuuta	92	147	153	1246	1071	1642	1376	71	7	0,11
Roskiksia ja toimiva jätehuolto	255	306	271	1992	1320	1067	516	51	15	0,16
Majoituspaikkoja, joissa on pedatut vuoteet ja ruokatarjoilu	815	772	610	2356	619	402	153	20	38	0,17
Polkujen tai patikointireittien opastettuja alkupisteitä ja risteyskohtia	1106	1262	884	1871	397	159	48	11	57	0,12
Merkittävät reitit	1136	1290	879	1880	381	124	37	9	58	0,11
Metsästysopaspalveluja	1061	1022	669	2626	238	89	22	6	48	0,06
Paljon muita luonnossa liikkujia, joita kohdataan metsästyspäivän aikana	1535	1745	1187	1065	139	43	13	3	78	0,05

3.7 Tärkeimmät kriteerit lupa-alueen valinnalle

Esitetyistä vaihtoehtoista etenkin vahvojen metso- ja teerikantojen kannatteleva hyvä lintujen kohtaamis- ja saalisvarmuus maastossa sekä kohteen erämaisuus erottuivat selvästi tärkeimpinä valintakriteereinä kanalintulupa-asiakkaiden lupa-alueiden valinnalle. Jompaakumpaa edellä mainituista piirteistä piti kaikkein tärkeimpänä lähes puolet (47 %) kaikista kysymykseen vastanneista asiakkaista. Melko korkealle useiden asiakkaiden arvostuksissa nousivat myös hyvät koiran käytön edellytykset, alueen sijainti sekä aiemmat kokemukset alueesta. Lupa-alueen erilaiset palvelut ovat ani harvalle kaikkein tärkeimpiä kriteerejä.

Asiakskuntaa jakoi erityisesti kysymys siitä, miten häiritsevänä tekijänä he kokivat lupa-alueella hiljattain tehdyt hakkuut (ristiriitaindeksin arvo 0,82). Tästä huolimatta hakkuut niin kuin muutkin eniten asiakkaita jakavat kysymykset olivat verrattain harvalle kynnyskysymyksiä tietyn lupa-alueen valinnalle. Kaksijakoisen suhtautumisen taustalla näytti olevan useita eri tekijöitä. Hakkuiden vaikutusta avoimissa vastauksissa kommentoineet asiakkaat näkivät usein ongelmana sen, että maasto muuttuu hakkuiden myötä vaikeakulkuseksi ja osalle (kävelyrajoitteisille) asiakkaista mahdottomaksi kulkea. Avohakkuiden koettiin myös vähentävän liikaa lupa-alueiden varttuneempien metsien määrää ja rikkovan niiden yhtenäisyyttä. Tätä kautta osa asiakkaista koki kokonaisvaltaisen erämaakokemuksensa heikentyvän, riistan elinolosuhteiden heikentyvän, haukkuvalla koiralla tapahtuvan metsästyksen mahdollisuuksien heikentyvän ja metsämaiseman vaihtelevuuden vähentyvän. Toisaalta osalle asiakkaista oli tärkeää, että lupa-alueella on hyväkuntoisia henkilöautolla ajoon soveltuvia (useimmiten juuri hakkuualoille johtavia) metsäautoteitä ja että koiran kanssa toimimiseen maisemassa on riittävästi näkyvyyttä. On huomionarvoista, että avohakkuuta kommentoitiin kyselyn lopun avoimen kommenttikentän vastauksissa (n = 1 627) eniten samassa yhteydessä kuin kommentoitiin lupajärjestelmän toimivuutta ja ongelmia. Myös metsähallituksen työtä kiittävässä vastauksissa nostettiin esille vakava huoli hakkuiden kestävydestä metsäkanalintukantojen suhteen ja haittavaikutuksista erämaisemaan ja -luontoon erityisesti Lapissa ja Itä-Suomessa.

Asiakkaita jakoi paljon myös kysymys siitä, millaiset koiran käytön edellytykset lupa-alueella ovat (ristiriitaindeksin arvo = 0,76). Sinänsä tämä on ymmärrettävää, kun huomioi, että vain osa metsästä koiran kanssa ja asia on heille omakohtainen. Koiran kannalta olennaisimpia lupa-alueen piirteitä kyselyvastaajien omien kommenttien mukaan oli se, ettei alueella ole riskiä susista – tämä korostui etenkin Itä-Suomesta kotoisin olevien metsästäjien avoimissa kommentteissa. Osa koirametsästäjistä kantoa huolta maakotkista, osa poroista ja osa alueen liikenteen vilkkaudesta. Keskeinen piirre liittyi myös koiran koulutuksen edellytyksiin – hyvät riistakannat mahdollistavat useita riistakontakteja.

Kolmas asiakkaita selvästi jakanut kysymys liittyi olemassa olevan majoitusmahdollisuuden merkitykseen tietyn lupa-alueen valintakriteerinä (ristiriitaindeksin arvo = 0,73). Osalle asiakkaista on hyvin olennaista, että voi majoittua lupa-alueella tai sen tuntumassa esimerkiksi omaan vapaa-ajan mökkiinsä, kavereiden tai sukulaisten mökille tai metsästysseuran tai muun yhdistyksen majalle. Osalle asiakkaista tällaisia majoitusvaihtoehtoja ei ole edes tarjolla (tästä ei voi tulla alueeseen kiinnittävä tekijä) tai tämä ei ole syystä tai toisesta yhtä määrittävä tekijä, kun esimerkiksi vuokramökkejä ym. majoituspalvelujakin on tarjolla (ristiriitaindeksin arvo = 0,67).

Asiakkaita jakoi edellisten tekijöiden tasoisesti myös kysymys siitä, mikä rooli hirvikärpäsellä oli heidän lupa-alueensa valinnalle (ristiriitaindeksin arvo = 0,74). Ani harvalle kysymys hirvikärpästen välttelystä oli kuitenkin kaiken kaikkiaan päällimmäisenä kriteerinä, mutta osalle

asiakkaista tämä on yksi merkittävä kokonaisuuden osa – todennäköisesti etenkin niille, joilla on huonoja kokemuksia (herkkyyttä pistosten tulehduksille ym.) hirvikärpäsien tihentymäalueilta poronhoitoalueen eteläpuolelta. Liki samantasoinen oli myös jakolinjat niiden asiakkaiden välillä, joilla joko oli tai ei ollut muita metsästysmahdollisuuksia valtion maiden ulkopuolella (ristiriitaindeksin arvo = 0,70).

Muiden kriteerien osalta jakolinjat olivat heikompia. Vähiten asiakkaiden vastaukset jakautuivat eri vastausvaihtoehtojen yli koskien eräopaspalveluiden tärkeyttä. Se ei ollut juuri kenellekään tärkeimpien kysymysten joukossa eivätkä tärkeyden aste-erotkaan vaihdelleet.

Taulukko 3. Kriteerien tärkeys lupa-asiakkaille Metsähallituksen lupa-alueen valinnassa. Oikeanpuoleisimmat kolme saraketta kuvaavat lukumäärän vastaajista (n = 5 725), jotka pitivät kyseistä kriteeriä kaikkein tärkeimpänä, toiseksi tärkeimpänä tai kolmanneksi tärkeimpänä 18 kriteerin joukossa. PCI kuvaa ristiriitaindeksin arvon eli tässä yhteydessä asiakaskunnan jakautuneisuuden astetta kunkin kriteerin tärkeydestä (5 luokkaa; 1 = ei lainkaan tärkeä, ... 5 = hyvin tärkeä) – mitä suurempi PCI-arvo, sitä asiakaskuntaa jakavampi tämä kriteeri on.

Vastaajille esitettiin ensin kysymys: ”Kuinka tärkeänä pidätte seuraavia syitä valitessasi Metsähallituksen lupa-alueetta, jolle aiotte hakea kanalintulupaa?” ja sitten jatkokysymys: ”Mitkä kolme edellä mainituista syistä ovat tärkeimmät syyt lupa-alueetta valitessa?” Kolme ensimmäistä saraketta kuvaavat tämän jälkimmäisen kysymyksen vastauksia.

1. tärkein	2. tärkein	3. tärkein	PCI	Kriteeri
1531 (27 %)	1140	886	0,53	Metson tai teeren saalisvarmuus
1237 (22 %)	1216	882	0,43	Erämaisuus
617 (11 %)	833	750	0,44	Muu luontokokemus kuin saaliin saaminen
462 (8 %)	423	430	0,76	Sopii hyvin koiran kanssa metsästyksen (esim. koiran turvallisuus)
461 (8 %)	211	181	0,73	Sijainti on kodin/mökin/sukulaisten lähellä
388 (7 %)	380	321	0,64	Sijainti (etäisyys kotoa)
376 (7 %)	410	547	0,54	Aiemmat metsästyskokemukset samalta lupa-alueelta
175 (3 %)	153	308	0,56	Se miten varmasti saa lupa-alueelle luvan
103 (2 %)	260	211	0,50	Muiden riistalajien saalisvarmuus
97 (2 %)	79	138	0,70	Metsästysmahdollisuudet muilla kuin valtion mailla ovat rajalliset
70 (1 %)	142	232	0,82	Tuoreiden avohakkuualueiden määrä
64 (1 %)	29	43	-	Muu syy
58 (1 %)	93	174	0,54	Lupa-alueen metsästettävä lajikirjo
35 (1 %)	158	204	0,67	Majoituspalvelut
32 (1 %)	83	156	0,74	Hirvikärpästilanne
18 (< 1%)	108	240	0,55	Lupa-alueen muiden metsästäjien määrä
1 (< 1 %)	2	2	0,23	Eräopaspalvelut
0 (0 %)	5	20	0,37	Ruoka- ja ravintolapalvelut

Kaiken kaikkiaan kriteerien keskeisyydet vaihtelevat alueittain (liite 1). Esimerkiksi metson ja teeren saalisvarmuus on keskeinen tekijä kaikkialla (43–51 %:lle alueiden lupa-asiakkaista) paitsi Ylä-Lapissa (26 %), jonne tunnetusti matkustetaan lähinnä riekon pyyntiin. Riistan kohtaamis- ja

saalisvarmuutta selvemmin alueet poikkeavat asiakkaiden kriteeristöissä siinä, miten niillä vierailleet asiakkaat arvostivat lupa-alueen erämaisyyttä. Tämä on vastausten mukaan erityisesti Itä-Lapin ja Ylä-Lapin lupa-alueiden valttikortti (51–55 %:lle kahden tärkeimmän piirteen joukossa), mutta myös muiden pohjoisten alueiden olennainen piirre. Tätä ei pidetä yhtä usein keskeisenä valintakriteerinä Itä- ja Länsi-Suomen lupa-alueille, vaikka se on toki niillekin olennainen; 34–36 %:lla asiakkaista kahden tärkeimmän piirteen joukossa. Alueen sopivuutta koirametsästyseen korostettiin erityisesti Itä-Lapin ja Ylä-Lapin vahvuuksina. Länsi-Lapin, Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun erityisiksi vahvuuksiksi osa luki sen, että juuri siellä heillä on kodin, loma-asunnon tai sukulaisten asuinpaikan kautta hyvin mahdollisuuksia majoittua mieleisellään tavalla.

3.8 Palvelujen käyttö lupamaakunnassa

Jo edellä kuvattujen näkökulmien kautta on sivuttu lyhytaikaisin kanaintuluvien metsästäneiden asiakkaiden tarpeita ja toiveita koskien lupa-alueen tai sen tuntuman palvelutarjontaa. Tähän näkökulmaan liittyi myös kysymys ”Käytittekö jotain seuraavista palveluista osana viimeisintä käyntiä tai metsästysmatkaa lupamaakunnassa?”, jolla kartoitimme toteutunutta tavaroiden hankintaa ja palvelujen käyttöä.

Vastaukset tuovat esiin suurehkon vaihtelun eri lupa-asiakkaiden välillä. Osa heistä on käytännössä täysin riippumattomia lupa-alueen tai sen tuntuman palveluista – kolmannes (34 %) kyselyyn vastanneista raportoi, ettei käyttänyt rahaa lainkaan heille esitettyihin rahankäyttökohteisiin (taulukko 4). Loput asiakkaista hyödynsivät yhtä tai useampaa alueen palvelua.

Alueiden välillä oli tässä suhteessa verrattain suurta vaihtelua (liite 2). Esimerkiksi metsästysmatkojen kesto ja lupa-alueen keskimääräinen etäisyys kotoa vaihtelevat alueittain (kuva 2) ja tämä heijastuu siihen, missä määrin esimerkiksi ruokatavaroita haetaan kaupasta lupamaakunnassa. Lupa-asiakkaat tekevät tyypillisesti sitä pitempiä matkoja, mitä pohjoisemmas metsälle menevät. Keskimäärin pisimmät (viimeiset) reissut tehtiin Ylä-Lappiin (keskim. matkan kokonaiskesto noin 6–7 vuorokautta) ja lyhimmat Länsi-Suomen lupa-alueille (keskim. kokonaiskesto kaikissa profiileissa noin 3–4 vuorokautta).

Taulukko 4. Kyselyyn vastanneiden henkilöiden (lukumäärä, %-osuus) raportoima tavaroiden hankinta ja maksullisten palveluiden käyttö lupamaakunnassa heidän viimeisimmän reissunsa yhteydessä. Palvelut ovat vastausten mukaisessa yleisyysjärjestyksessä.

Vastaajille esitettiin kysymys: ”Käytittekö jotain seuraavista palveluista osana viimeisintä käyntiä tai metsästysmatkaa lupamaakunnassa? Valitkaa kaikki palvelut, joita käytitte.”

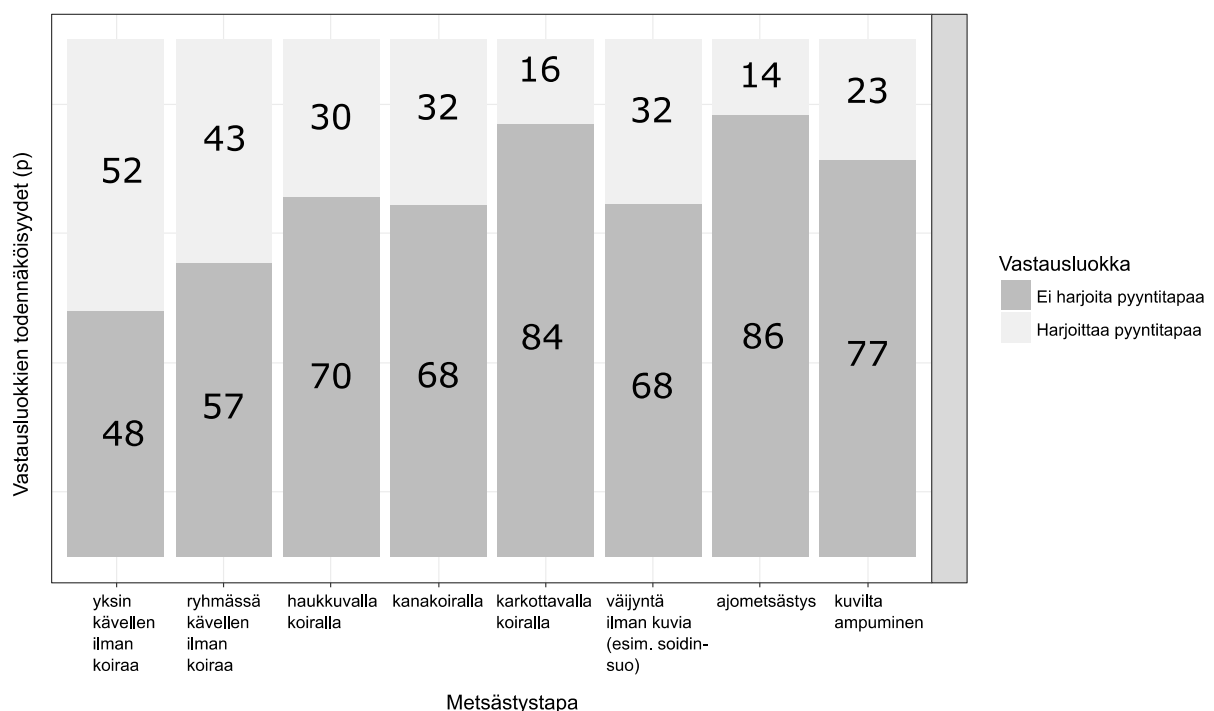
Henkilöä	%	Tavara tai palvelu (vastaajalle esitettyinä rahankäyttökohteina)
3573	62	Ruoka- ja päivittäistavarat
2100	37	Kahvila- ja ravintolaostokset
1982	35	Vuokramökki tai hotellimajoitus
1944	34	En käyttänyt mitään yllä mainituista palveluista
245	4	Muut palvelut (esim. auton siirtopalvelu, varusteiden ja välineiden vuokrat, matkamuistot)
230	4	Muut ohjelma- ja virkistyspalvelut (esim. opastetut retket, pääsymaksut harrastepaikkoihin, tilaisuuksiin ja näyttelyihin, sauna)
76	1	Metsästyspalvelut (esim. opastus, saaliin käsittely, ostetut kuljetukset)

Ylä-Lapin lupa-alueille matkanneista kanalintulupa-asiakkaista selvä enemmistö teki paikan päällä ruoka- ja päivittäistavarahankintoja (81 %), ja enemmistö (60 %) heistä asioi myös alueen kahviloissa ja ravintoloissa. Toista ääripäätä tässä suhteessa edustivat Länsi-Suomen lupa-alueiden kävijät, joista alle puolet (45 %) teki viimeisimmällä reissullaan alueella ruoka- ja päivittäistavarahankintoja, noin neljännes (26 %) asioi alueen kahviloissa ja ravintoloissa ja 38 % maksoi majoituksestaan.

3.9 Lähtökohta profiloinnille – metsästystapojen yhdistelmät

Edellä kuvatut karkeat aineiston kuvailut piirtävät osaltaan mielikuvaa Metsähallituksen kanalintulupa-asiakkaista valmistautumassa ja suunnittelemassa tulevaa lupa-aluekäyntiään tai -matkaansa ja sen kohdetta, ostamassa lupia, matkustamassa ja majoittumassa ja tekemässä sitä mitä varten ensisijaisesti valtion maille hakeutuvat – metsälle. Seuraavassa kiinnitämme tarkemmin huomiota näistä jälkimmäiseen. Siihen, miten ja missä lupa-asiakkaat harjoittavat metsästystä, kietoutuu monin tavoin se, mitä kaikkea he toiminnalta kaiken kaikkiaan tavoittelevat ja millaisia toimia Metsähallitukselta edellyttävät tai toivovat. Kaikissa seuraavissa tämän raportin tarkasteleissa asiakkaiden toimijaprofiilit ankkuroidaan tähän lähtökohtaan.

Mikäli asiakkaiden metsästystapaa koskevien kyselyvastausten pohjalta rakennetaan vain yksi profiili (LCA-malli), joka ennustaa kenen tahansa täysin tuntemattoman kanalintulupa-asiakkaan todennäköisyyksiä metsästää eri tavoilla, näyttäisi profiili seuraavanlaiselta (kuva 4):

Kuva 4. Kanalintulupametsästäjien harjoittamat pyyntimuodot (LCA – yhden luokan ratkaisu ilman kovariateja). Luvut ovat todennäköisyyksiä, joilla syksyn 2017 lupametsästäjät harjoittivat ainoalla tai viimeisimmällä käynnillään kutakin metsästystapaa.

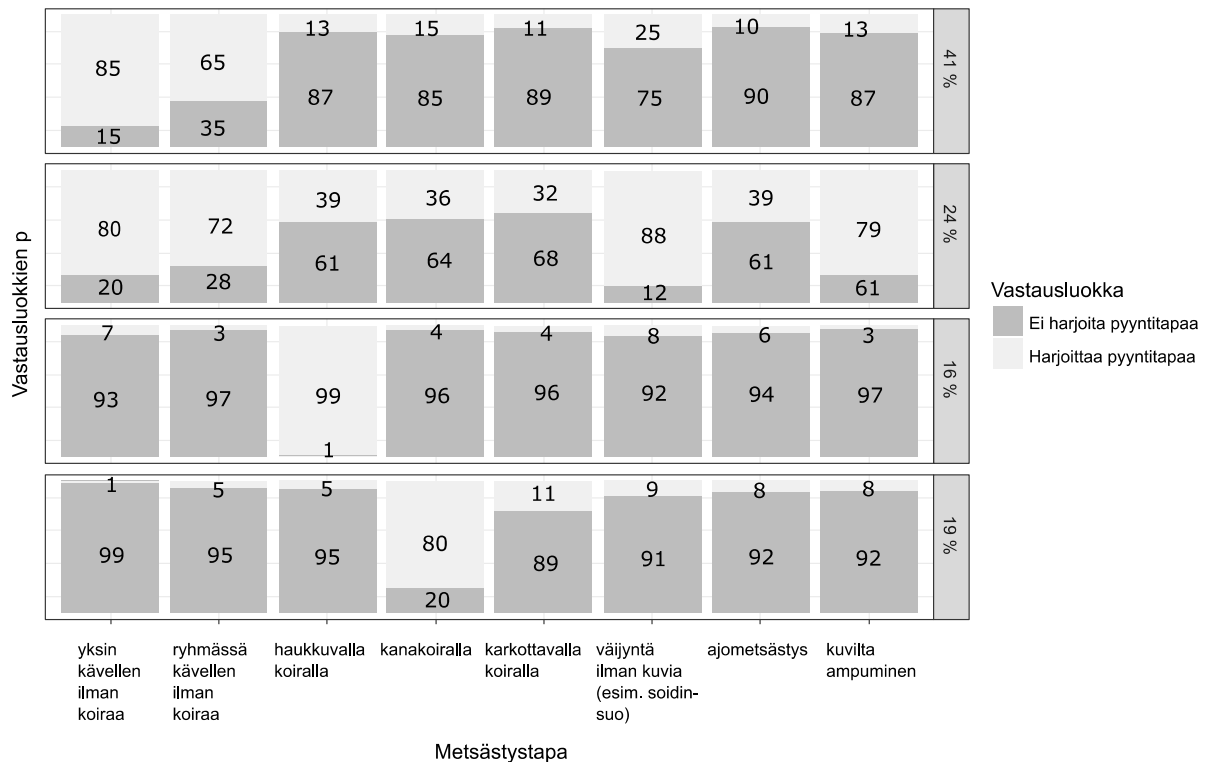
Todennäköisintä on siis se, että esimerkiksi lupa-alueella kohdattu satunnainen lupametsästäjä on liikkeellä ilman koiraa ja tavoittelee riistaa maastossa kävellen joko yksin (52 %) tai pienessä porukassa (43 %). Jonkin verran harvinaisempaa ainakin syksyllä 2017 oli aineiston mukaan se, että hän haravoisi metsästysmaastoa pystykorvan tai muun lintua haukkuvan koiran kanssa (30 %) tai etsisi riistaa kanakoiran kanssa (32 %). Liki yhtä todennäköistä kuin tietynlaisen koiran kanssa aktiivinen maastossa liikkuminen oli se, että lupametsästäjä odottelisi riistan ilmaantumista ampumavalmiina teeren soidinpaikkojen tuntumassa, teerenkuvien kanssa tai muuten paikallaan ympäristöä ja riistan lähelle ilmaantumista odotellen.

Metsästystapatiedon käytäntöön soveltamisen kannalta on luultavasti hyödyllisempää tunnistaa se, miten erikoistuneita metsästäjät pyyntimuotojensa suhteen ovat ja miten he niitä yhdistelevät. Kyselyaineisto viittaa siihen, että aineistosta voidaan perustellusti erotella lupa-asiakkaitten käyttämien metsästystapojen suhteen vähintään neljä erilaista profiilia.

Jaettaessa edellä kuvattu yksi profiili kahdeksi erottuvat toisistaan enemmistönä (59 % lupametsästäjistä) pääasiassa koirattomat (päiväsaikaan) maastoa kävellen haravoivat metsästäjät ja vähemmistönä (41 %) 'koirametsästäjät'. Koirattomat metsästäjät olivat todennäköisimmin liikkeellä yksin tai porukassa (jälkimmäisessä koostumus vaihteli usein tilanteesta toiseen), ja he yhdistivät pyyntimuotoihinsa melko usein myös aamuisen väijymisen esimerkiksi teerisoilla (49 %).

Kun erottelua jatketaan ja luodaan kolme profiilia, säilyy koirattomien metsästäjien osajoukko lähes muuttumattomana, mutta koirametsästäjät jakautuvat toisistaan erillisiksi osajoukoiksi: kanakoirametsästäjiksi ja haukkuvilla koirilla metsästäviksi.

Neljän profiilin jaottelu on aiempia erotteluja yhteensopivampi aineistoon (alueittain ryhmitellyn mallin BIC = 4861.2; AIC = 3241.2; CAIC = 5106.2; entropia = 0,83). Esimerkiksi vastaavassa kolmen profiilin ratkaisussa olivat BIC= 5229.2; AIC = 4018.3; CAIC = 5411.2; entropia = 0,82 eli kaikki tunnusluvut olivat heikompia. Olennaisin muutos neljän profiilin jaottelussa suhteessa edelliseen tapahtuu pääasiassa koiratta metsästävien lupametsästäjien kohdalla. Heitä edustava profiili jakautuu lähinnä kävellen maastossa riistaa haravoiviin metsästäjiin sekä heistä erottuviin 'generalisteihin' (kuva 5). Jälkimmäiset ovat henkilöitä, jotka yhdistävät reissuunsa aktiivista riistan etsimistä kävellen ja/tai joskus koiran kanssa ja toisaalta paikallaan tapahtuvaa väijymistä ja kuvastamista. Viiden profiilin mallikin istuu aineistoon informaatiokriteereiltään sinänsä hyvin – itse asiassa vielä hieman paremmin kuin edellinen (BIC = 4747.8; AIC = 2698.6; CAIC = 5055.7; entropia = 0,88), mutta muutokset eli lähinnä generalistien jakaantuminen pääasiassa karkottavalla koiralla metsästävien hyvin pieneen osajoukkoon sekä pyyntitavoiltaan monipuolisiin generalisteihin ei ole mielekäs jatkotarkasteluille: tämä uusi pieni osajoukko olisi joillakin alueilla niin pieni, että alueittaisten profiilien väliset vertailut tulevat mahdottomiksi. Kohdistamme jatkossa huomion neljän profiilin mukaiseen jaotteluun.

Kuva 5. Neljän metsästystapaprofiilin malli. Ylimpänä on yleisin asiakaskunnassa esiintyvä profiili viimeisimmän metsäkanalinnustusreissun pohjalta arvioituna. Luvut ovat profiilikohtaisia todennäköisyyksiä harjoittaa tiettyä metsästystapaa eli esimerkiksi ”koirattomat maastossa kävelijät” eivät määriyty poikkeuksettomasti koirattomina.

3.10 Profiilikohtaiset perusedemografiset piirteet ja metsästystoiminta

3.10.1 Koirattomat maastossa kävelijät

”Koirattomat maastossa kävelijät” ovat kerätyn aineiston mukaan koko maata ajatellen selvästi suurin (38 %) lyhytaikaisia kanalintulupia ostava ja käyttävä Metsähallituksen asiakassegmentti. Heidän osuutensa on suurempi kuin yksittäisten koiraspesialistiprofiilien osuudet lähes kaikilla alueilla paitsi Ylä- ja Itä-Lapissa (taulukko 5).

Taulukko 5. Eri alueiden kanalintulupametsästäjien todennäköisyydet ($p \pm$ keskivirhe) kuuluu johonkin neljästä metsästystapaprofiilista.

Alue	Koirattomat kävelijät	Generalistit	Haukkuvalla koiralla	Kanakoiraalla
Kainuu	60 \pm 1	6 \pm 2	13 \pm 2	21 \pm 2
Ylä-Lappi	17 \pm 2	10 \pm 2	9 \pm 3	64 \pm 2
Länsi-Lappi	45 \pm 2	12 \pm 3	23 \pm 2	20 \pm 2
Itä-Lappi	32 \pm 2	12 \pm 3	36 \pm 2	20 \pm 2
Pohjois-Pohjanmaa (ML8§)	46 \pm 5	13 \pm 6	17 \pm 3	24 \pm 3
Itä-Suomi	68 \pm 1	4 \pm 2	10 \pm 2	18 \pm 1
Länsi-Suomi	43 \pm 3	27 \pm 3	13 \pm 2	17 \pm 1

Tämän profiilin metsästäjät olivat hieman varttuneempia⁵ kuin haukkuvalla koiralla metsästävät, mutta he eivät eronneet muista ryhmistä tässä suhteessa. Sukupuolijakaumaltaan he eivät eronneet generalisteista – molemmissa on naisia suhteellisesti selvästi vähemmän kuin eri koirarotuspesialistien profiileissa. Koirattomat maastossa kävelijät ovat todennäköisemmin⁶ koulutettumampia kuin generalistit, mutta muihin ryhmiin nähden ei eroa ollut havaittavissa. Tämän profiilin metsästäjien kotitalouksien kuukausitulojen taso ei ollut yhtä suuri kuin kanakoirametsästäjien⁷, mutta se oli suurempi⁸ kuin kahdessa muussa profiilissa.

Viimeisimmällä lupa-aluekäynnillään koirattomat maastossa kävelijät kohtasivat yleisesti ottaen vähemmän⁹ riistaa ja vähemmän vieraita metsästäjiä kuin generalistit, kun huomioidaan se, missä määrin eri profiilien metsästäjät käyttivät eri lupa-alueita vaihtelevine riista- ja metsästäjämääriin. Niin ikään saalista he raportoivat itse saaneensa selvästi harvemmin¹⁰ kuin generalistit tai kanakoirametsästäjät. Toisaalta omakohtaista saalista kertyi kuitenkin heille selvästi todennäköisemmin¹¹ kuin haukkuvalla koiralla metsästäneille. Tämä on ehkä yllättävää, kun ottaa huomioon, että tässä profiilissa oltiin metsästysvuosina mitaten yleisesti ottaen kokemattomampia¹² kuin koirilla metsästyksen erikoistuneissa profiileissa. Laajojen hakkuiden vähentämistarve ja niiden heikentävät vaikutukset metsäkanalintukantaan ja maisemaan korostuivat kyselyn lopun avovastauksien aiheista eniten koirattomien maastossa kävelijöiden profiilissa.

3.10.2 Generalistit

Monia eri metsästystapoja kanalintujen pyynnissä soveltavia ”generalisteja” oli koko maan tasolla aineistossa toiseksi eniten. Suhteellisesti yleisimmin (27 %) heitä oli Länsi-Suomessa ja vähiten Itä-Suomessa (4 %; taulukko 5).

Kaikista kyselyssä käsitellyistä metsästystavoista generalistit yhdistivät erityisesti koiratta, yksin tai ryhmässä tapahtuvaa maastossa kävelyä ”pomppulintuja tavoitellen” sekä myös soidinpyyntiä ja kuvastamista (harjoittamisen todennäköisyys kussakin > 68 %). Karkottavien koirien käyttö oli kaikkein todennäköisintä tässä profiilissa (32 %).

Kuten koirattomat maastossa kävelijät, myös generalistit olivat hieman varttuneempia¹³ kuin haukkuvilla koirilla metsästävät ja samoin metsästäjinä edellisiä kokemattomampia. Yhtäläisyyttä oli profiilien välillä myös siinä, miten vähän molempien profiilien edustajina oli naisia¹⁴. Generalistit olivat aineiston mukaan vähemmän koulutautuneita¹⁵, ja heidän kotitalouksiensa yhteenlasketut kuukausitulot olivat pienempiä kuin koirattomilla maastossa kävelijöillä ja kanakoirametsästäjillä.

Generalistit hyödyntäessään monin tavoin eri pyyntimuotoja, -paikkoja ja -ajankohtia myös kohtasivat riistaa useammin¹⁶ päivittäin etenkin suhteessa koirattomiin kävelijöihin. Sama piirre

⁵ Ristitulosuhde (OR) = 0,97; p < 0,001

⁶ OR = 0,89; p < 0,001

⁷ Kanakoirametsästäjillä OR = 1,05; p < 0,01 suht. koirattomien kävelijöihin profiiliin

⁸ Generalistien ja haukkuvalla koiralla metsästävien OR < 0,96 ja p < 0,05 suht. koirattomiin kävelijöihin

⁹ Generalisteilla molemmissa tapauksissa OR > 1,17; p < 0,01 suht. koirattomiin kävelijöihin

¹⁰ Generalisteilla OR = 1,24; p < 0,05 ja kanakoirametsästäjillä OR = 1,37; p < 0,01 suht. koirattomiin kävelijöihin

¹¹ Koirattomien kävelijöiden OR = 0,71; p < 0,01 suht. haukkuvalla koiralla metsästäneiden profiiliin

¹² Molemmissa koiraspesialistien profiileissa OR > 1,03; p < 0,001 suhteessa koirattomiin kävelijöihin.

¹³ Haukkuvalla koiralla metsästävien profiilissa iän OR = 0,98; p < 0,001 ja kokeneisuuden OR > 1,02; p < 0,001 suhteessa generalisteihin

¹⁴ Molempien koiraspesialistiprofiilien OR > 3,90; p < 0,001 suhteessa generalisteihin

¹⁵ Koirattomien kävelijöiden ja kanakoirametsästäjien koulutuksen OR > 1,13; p < 0,001 ja kotitalouksien tulojen OR > 1,04; p < 0,05 suhteessa generalisteihin

¹⁶ Koirattomien kävelijöiden OR = 0,85; p < 0,01 suhteessa generalisteihin.

ilmeni myös siinä, miten paljon todennäköisemmin¹⁷ he kohtasivat maastossa vieraita metsästäjiä. Aktiivisuus näkyi myös saaliin saannissa – generalistit saivat itse saalista todennäköisemmin¹⁸ kuin koirattomat kävelijät tai haukkuvan koiran kanssa metsästävät.

3.10.3 Kanakoirametsästäjät

”Kanakoirametsästäjät”-profiiliin kuuluvat lupametsästäjät (18 %) olivat hyvin erikoistuneita pyyntiin kanakoiriensa (ja jotkut karkottavien koirien) kanssa – muita pyyntimuotoja ei niiden rinnalla juuri harjoitettu (kuva 5). Ennakoidusti heitä oli erityisen paljon Ylä-Lapissa (64 %; taulukko 5) suhteessa kaikkien muiden profiilien metsästäjiin. Muillakin alueilla heitä oli suhteellisesti enemmän¹⁹ kuin haukkuvalla koiralla metsästäviä.

Kanakoirametsästäjät eivät juuri poikenneet iältään muiden profiilien edustajista. Muihin paitsi haukkuvan koiran kanssa metsästäviin nähden he olivat suhteellisesti useammin²⁰ naisia. He olivat koulutetumpia²¹ kuin haukkuvalla koiralla metsästävät tai generalistit ja tyypillisesti varakaampia²² kuin kaikkien muiden profiilien edustajat.

Metsästysvuosiltaan kanakoirametsästäjät olivat hieman kokeneempia²³ kuin koirattomat kävelijät tai generalistit. Metsäkanalinnustukseen syksyllä 2017 käytettyjen metsästyspäivien suhteen kanakoirametsästäjät olivat hieman vähemmän aktiivisia²⁴ kuin haukkuvan koiran kanssa metsästävät mutta selvästi aktiivisempia kuin kahden muun profiilin edustajat.

Viimeisimmällä lupa-aluekäynnillään kanakoirametsästäjät kohtasivat raportoimansa mukaan riistaa maastossa samassa suhteessa kuin mitä muidenkin profiilien metsästäjät raportoivat, kun analyysissä kontrolloidaan kohdealueen (ja epäsuorasti riistatasojen ja metsästysrajoitusten) vaihtelua. Mikäli maastossa vietetty tehokas metsästysaika ei poikkea profiilien välillä (tätä ei mitattu), indikoi tulos sitä, ettei pyyntitapojen välillä ole merkittäviä eroja riistan havaittavuudessa.

Edelliseen nähden on kiinnostavaa, että kanakoirametsästäjät ilmaisivat useammin²⁵ saaneensa kohtaamistilanteista itse saalista kuin koirattomat metsästäjät ja haukkuvalla koiralla metsästäjät – tavoitellut lajit ja pyynnin edellytykset ovat toki osin erilaiset. Maastossa he kohtasivat vieraita metsästäjiä samassa suhteessa mitä koirattomat metsässä kävelijät ja haukkuvalla koiralla metsästävät.

¹⁷ Koirattomien kävelijöiden OR = 0,85 ja p < 0,01 suhteessa generalisteihin

¹⁸ Koirattomien kävelijöiden OR = 0,81; p < 0,05 ja haukkuvalla koiralla metsästävillä OR = 0,57; p < 0,001 suhteessa generalisteihin.

¹⁹ Haukkuvalla koiralla metsästävien OR 0,45–0,66; p < 0,05 suht. kanakoirametsästäjiin

²⁰ Generalistien ja koirattomien kävelijöiden OR 0,18–0,20; p < 0,001 suht. kanakoirametsästäjiin

²¹ Haukkuvalla koiralla metsästävien OR = 0,87; p < 0,001 ja generalistien OR = 0,83; p < 0,001 suht. kanakoirametsästäjiin

²² Muiden profiilien OR 0,90–0,95, p < 0,01 suhteessa kanakoirametsästäjiin.

²³ Koirattomien kävelijöiden vuotta kohti laskettu OR = 0,97, p < 0,001 ja generalistien OR = 0,98; p < 0,001 suht. kanakoirametsästäjiin

²⁴ Haukkuvan koiran kanssa metsästävien päivää kohti laskettu OR = 1,02; p < 0,001, muilla profiileilla OR = 0,82–0,94; p < 0,001 suht. kanakoirametsästäjiin

²⁵ Koirattomilla metsästäjillä OR = 0,73; p < 0,001 ja haukkuvalla koiralla metsästäjillä OR = 0,52; p < 0,001 suht. kanakoirametsästäjiin

3.10.4 Haukkuvalla koiralla metsästäjät

”Haukkuvan koiran kanssa metsästävät” -profiiliin luokitellut lupa-asiakkaat (17 %) muodostivat kaikilla muilla alueilla vähemmistön suhteessa muiden kolmen profiilin metsästäjiin paitsi Itä-Lapissa, jossa profiilin edustajia on kaikkein eniten (36 % todennäköisyydellä (taulukko 5)).

Muiden profiilien edustajat olivat hieman haukkuvalla koiralla metsästäviä varttuneempia²⁶, kun mallissa vakioitiin muiden kovariaattina toimineiden muuttujien vaikutus. Koulutustaustaltaan he erottuivat selvästi vain heitä koulutetummista kanakoirametsästäjistä. Sekä koirattomat metsästäjät että kanakoirametsästäjät erottuivat suurempien kotitalouden yhteenlaskettujen tulojen suhteen²⁷ tämän profiilin metsästäjistä.

Vaikka haukkuvan koiran kanssa metsästäjät olivat nuorempia, he poikkesivat kaikista kolmesta muusta profiilista siinä, että heillä oli todennäköisemmin pidempi²⁸ aiempi metsästyskokemus. Syksyn 2017 metsästyspäivien määrän suhteen he edustivat metsästysmahdollisuuksiltaan ja/tai aktiivisuudeltaan eniten²⁹ pyynnissä olleita kanalinnunpyyttäjiä.

Pyyntitapa ei näyttänyt altistavan tämän profiilin metsästäjiä muista profiileista poikkeavalla tavalla maastossa vieraiden metsästäjien tai riistan kohtaamiseen. Tähän ja profiilin metsästäjien suurempaan metsästyskokemukseen nähden on yllättävää, miten juuri haukkuvalla koiralla metsästäneet lupa-asiakkaat raportoivat selvästi muita harvemmin³⁰ saaneensa itse lintusaalista.

3.11 Profiilikohtainen palvelujen käyttö alueittain

Arvioimme viimeisimmän matkan palvelujen käytön pohjalta metsästystapaprofiileittain todennäköisyydet, joilla niihin luokitellut vastaajat ostavat lupamaakunnassa tavaroita ja palveluja. Millaisia asiakkaita ovat edellä kuvattujen metsästystapaprofiilien edustajat?

Riippumatta metsästystapaprofiilista valtaosalle Metsähallituksen kanalintulupa-asiakkaista lupa-alueelle/maakuntaan matkustamisen päätarkoitus on todennäköisimmin juuri metsästys. Viimeisimmällä käynnillä syksyllä 2017 tämä todennäköisyys oli 69–90 % profiilista ja alueesta riippuen. Erot eri metsästystapaprofiilien välillä olivat suurimmillaan Ylä-Lapissa, missä kanakoirametsästäjien todennäköisyys olla nimenomaan metsästysmatkalla ($p = 88\%$) oli selvästi koirattomien kävelijöiden vastaavia todennäköisyyksiä (74 %) ja (alueelle marginaalisen) haukkuvan koiran kanssa metsästäjien vastaavia todennäköisyyksiä (70 %) suurempi³¹. Muualla Lapissa nimenomaan koirattomat maastossa kävelijät erottuivat koiraspesialisteista siinä, että heistä verrattain usealla (24–28 %) matkaan yhdistyi myös muita tarkoituksia kuin metsällä käynti. Etelämpänä tätä ilmiötä eri profiilien välillä ei havaittu.

Tilastollisesti merkitsevät³² ja suurimmat keskimääräiset erot esiintyivät Länsi-Lapissa kanakoirametsästäjien (n. 7 vrk) ja generalistien (n. 5 vrk) välillä. Kanakoirametsästäjät eroavat monista muista profiileista pidempine matkojen kestoineen etenkin Lapin eri osissa.

²⁶ Kunkin profiilin vuotta kohti laskettu OR 1,02–10,3; $p < 0,05$ suhteessa haukkuvalla koiralla metsästäviin

²⁷ Koirattomien kävelijöiden ja kanakoirametsästäjien OR $> 1,05$; $p < 0,01$ suhteessa haukkuvalla koiralla metsästäviin

²⁸ Muiden profiilien vuotta kohti laskettu OR $< 0,98$; $p < 0,001$ suhteessa haukkuvalla koiralla metsästäviin

²⁹ Muiden profiilien päivää kohti laskettu OR $< 0,98$; $p < 0,05$ suhteessa haukkuvalla koiralla metsästäviin

³⁰ Muiden profiilien OR $> 1,41$; $p < 0,001$ suhteessa tähän.

³¹ Waldin testisuure $> 8,3$ ja $p < 0,003$ molemmissa vertailuissa.

³² Waldin testisuure = 13,3; $p < 0,001$.

Eri metsästystapaprofiileihin kuuluvien metsästäjien tavaroiden ja palvelujen käyttöä vertaillessa on hyvä huomata, että niiden saatavilla olo vaihtelee ja käyttö voi vaihdella alueittain, ja ainakin tiettyjen ostosten kohdalla se riippuu osin myös metsästysmatkan kestosta (indikoi myös etäisyyttä kotoa, ks. kuva 2b).

Kaikissa profiileissa oli todennäköisintä tehdä erilaisia ostoja matkoilla, jotka suuntautuivat Kainuuseen tai sitä pohjoisemmas (liite 2). Esimerkiksi koirattomat maastossa kävelijät ja generalistit eivät erottuneet tilastollisesti 'omanlaisinaan' muista profiileista millään alueella ruoka- ja päivittäistavaroiden hankkijoina, kahvila- ja ravintolaostosten tekijöinä tai maksullisten majoituspalveluiden hyödyntäjinä. Monen muun profiilin tavoin harvinaista tämän profiilin edustajille (todennäköisyys 24 %) oli aineistoon sovitetun mallin mukaan tehdä kahvila- ja ravintolaostoksia Länsi-Suomessa.

Palvelujen käytön suhteen havaitut erot koskivatkin lähinnä koiraspesialistien profiileja. Kanakoirametsästäjät poikkesivat kaikista muista profiileista suuremmalla todennäköisyydellään tehdä Itä-Lapissa ruoka- ja päivittäistavarahankintoja (todennäköisyys 81 %) ja Itä- ja Länsi-Lapissa maksaa majoituspalveluista (liite 2). Haukkuvan koiran kanssa metsästävien profiili erottui Pohjois-Pohjanmaalla (ML88:n alueen osalta) kaikista muista profiileista siinä, että he tekivät reissunsa yhteydessä muita harvemmin ruoka- ja päivittäistavarahankintoja (liite 2).

3.12 Profiilikohtaiset lupa-aluepreferenssit alueittain

Jo aiemmin tuotiin esille se, miten eri tekijät ylipäättään painottuvat keskeisinä lupa-alueen valintaperusteina ja miten nämä painotukset osin poikkeavat Suomen eri osien lupa-alueilla asiakkaiden mukaan. Tämä näkökulma tarkentuu edelleen, kun huomioidaan myös asiakkaiden metsästystapaprofiilit.

Kaikissa muissa osissa Suomea paitsi Itä-Suomessa poikkesi ainakin jokin profiileista muista kolmesta profiilista siinä, miten sen edustajat painottivat tiettyjä lupa-alueen piirteitä olennaisina (ks. liite 1). Tarkastelun kohteena oli neljä erilaista mutta yleisesti merkittävänä asiakkaskunnassa pidettyä piirrettä (kaikkiaan 18 mitatusta piirteestä).

Havaitut tilastolliset erot liittyivät eri profiilien metsästäjien erilaisiin preferensseihin koskien lupa-alueen sijaintia suhteessa majoitukseensa. Ylä-Lapissa tämä oli muita profiileja useammin tärkeä juuri koirattomille maastossa kävelijöille. Eroja oli myös suhteessa erämaisyyteen – nämä piirteet olivat erityisen tärkeitä Itä-Lapissa, Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa haukkuvalla koiralla metsästäville. Molemmat koiraspesialistien profiilit erottuvat muista profiileista lähes kaikkialla siinä, miten he korostivat alueiden käyttökelpoisuutta koiran käytön ja turvallisuuden näkökulmasta – erityisesti maan pohjoisosissa.

Kohdelupa-alueiden erämaisyyden tärkeys tuli esille myös siinä, missä määrin eri profiilien metsästäjät kaipaivat erilaisten palvelujen tarjontaa lupa-alueilla. Osalla metsästäjistä mielikuvaa lupa-alueen erämaisyydestä häiritsee tavalla tai toisella se, että siellä olisi tarjolla hotellimajoitusta ravintolapalveluineen. Itä-Lapissa suhteellisesti negatiivisimpana tällaisia palveluja pitivät haukkuvalla koiralla metsästävät sekä generalistit (liite 3), verrattuna esimerkiksi kanakoirametsästäjiin. Kainuussa erottuivat muista profiileista haukkuvalla koiralla metsästäjät – heille toimivan jätehuollon järjestäminen ei ollut syystä tai toisesta lähellekään yhtä positiivisesti vastaanotettu palvelu kuin muiden profiilien edustajille.

3.13 Profiilikohtainen ruuhkan kokemus alueittain

Profiilit poikkesivat toisistaan etenkin siinä, missä määrin käyttäjäryhmät pitivät vieraiden metsästäjien kohtaamistiheyttä lupa-alueen metsissä häiritsevänä tai yllättävän suurena (liite 4). Vaikka yleisesti ottaen pikemminkin teillä kuin maastossa kohtaaminen synnytti asiakkaissa kokemuksen alueen ruuhkaisuudesta, erosivat profiilit tässä suhteessa toisistaan vain Itä-Lapissa, jossa haukkuvalla koiralla metsästävät raportoivat muita useammin tästä piirteestä, sekä Itä-Suomessa, jossa etenkin generalistit ja haukkuvalla koiralla metsästävät raportoivat tästä. Tämä ilmiö ei esiintynyt asiakkaiden omin sanoin kirjoittamissa kommentteissa.

Tilastollisesti merkitseviä eroja häiritsevästä ruuhkan kokemuksesta maastossa oli Itä-Lapissa ja Pohjois-Pohjanmaalla (generalisteilla ja haukkuvalla koiralla metsästävillä molemmilla alueilla eniten).

Itä- ja Länsi-Lapissa, Kainuussa ja Itä-Suomessa oli eroja profiilien välillä siinä, missä määrin he yllättyivät muiden metsästäjien määrästä. Muista profiileista poiketen niissä vähintään yhden profiilin metsästäjät – usein joko generalistit tai haukkuvalla koiralla metsästävät – raportoivat vieraiden metsästäjien kohtaamistiheyden lupa-alueen teillä tai maastossa odotuksiinsa nähden suureksi.

3.14 Profiilikohtainen luvanostokokemus alueittain

Profiilien välillä oli osissa Suomea eroa siinä, miten ryhmät arvioivat lupamyyntijärjestelyn toimivuutta. Eroja esiintyi Itä- ja Länsi-Lapin lupa-alueilla viimeksi vierailleiden asiakkaiden profiilien välillä, kuten myös Kainuun ja Länsi-Suomen lupa-alueilla vierailleiden profiileissa (liite 5).

Niillä alueilla, joilla eroja ylipäättään aineistosta havaittiin, osoittivat muihin profiileihin nähden useimmin tyytymättömyyttä lupamyntijärjestelyyn nimenomaan kanakoirametsästäjät. Sen sijaan tyytyväisimpiä olivat usein koirattomiksi kävelijöiksi profiloituneet vastaajat.

Kyselyn lopun avovastauksissa kommentoitiin ahkerasti lupajärjestelmää. Etenkin kanakoirametsästäjien huomio kiinnittyi lupamyynnin toimivuuteen. Vaikka verkkomyynnin sivusto toimii hyvin, sen tai puhelinmyynninkään kapasiteetit eivät kaikilta osin kestä myynnin aloituspäivän ruuhkaa. Profiilista paljolti riippumatta tyytymättömyys kohdistui aiemmin tässä raportissa kuvattuun tapaan lupamyynnin ruuhkautumiseen. Tietokonetta vähemmän käyttävien – esimerkiksi eri profiilien varttuneimpien edustajien – osalta nousee kysymys järjestelmän tasapuolisuudesta, ja ratkaisuehdotuksena toivottiin muun muassa ennakkovarauksiin perustuvaa arvontajärjestelmää, vahvaa järjestelmään tunnistautumista ja lupien välitöntä maksua varaustilanteessa.

3.15 Profiilikohtainen tyytyväisyys viimeiseen käyntiin ja tulevaisuuden aiheet

Kaiken kaikkiaan kyselyyn vastanneet henkilöt olivat keskimäärin verrattain tyytyväisiä viimeimpään lupa-alueelle suuntautuvaan kanalintulupakäyntiinsä. Jokseenkin tai erittäin tyydyttävänä sitä piti 62 % kyselyyn vastanneista, kun taas jokseenkin tai erittäin epätydyttävänä noin 11 %. Loput 27 % eivät kallistuneet kannassaan puoleen eikä toiseen. Suuri enemmistö (95 %) kyselyyn vastanneista arvioi melko tai hyvin todennäköisesti hyödyntävänsä valtion maita

lupametsästäjänä myös tulevan kolmen vuoden aikana. Alle 2 % piti tätä melko tai hyvin epätoiminnakkoisena – asiakkaiden vaihtuvuus on siis hyvin pientä.

Profiileista koirattomat maastossa kävelijät olivat kansallisesti hieman tyytyväisempiä edelliseen lupametsästyskäyntiin kuin mitä koirametsästyksen erikoistuneiden profiilien edustajat. Alueellisesti Ylä- ja Länsi-Lapissa käyneet tämän profiilin edustajat erottuivat erityisen tyytyväisinä (melko tai erittäin tyytyväisten osuus 70–72 %) muiden alueiden saman profiilin edustajiin nähden (< 65 %; liite 7). Sitä vastoin suhteellisesti eniten tyytymättömiä tämän profiilin edustajia oli Itä-Lapissa ja Kainuussa viimeksi vierailleissa (siellä melko tai erittäin tyytymättömiä oli 12–14 %).

Kainuun lupa-alueilla vierailleet generalistit olivat ilmeisen tyytyväisiä viimeisimpään käyntiinsä (72 % eriaistisen tyytyväisiä). Vähäisintä tyytyväisyyttä verrattuna muiden alueiden lupa-alueilla vierailleisiin ilmaisivat Itä-Suomen lupa-alueiden generalistit (eriaistisen tyytyväisiä 54 %). Generalistit eivät poikenneet muista profiileista tyytyväisyyden asteeltaan millään alueella.

Ylä- ja Länsi-Lapissa vierailleet kanakoirametsästäjät ilmaisivat muiden alueiden kanakoirametsästäjiä korkeampaa tyytyväisyyttä aineistossa (eriaistisen tyytyväisiä 65–66 %, muualla < 61 %). Vähiten tyytyväisiä kanakoirametsästäjiä oli Länsi-Suomen lupa-alueiden kävijöissä (tyytyväisiä 53 %).

Tyytyväisimmät haukkuvalla koiralla metsästäjät kävivät Länsi-Lapissa (eriaistisen tyytyväisiä 67 %) ja vähiten tyytyväiset Länsi-Suomessa. Suoranaisesti tyytymättömiä tämän profiilin asiakkaita oli useimmin Itä-Suomen kävijöissä (22 % eriaistisen tyytymättömiä).

4 Johtopäätökset – miten parantaa kanalintumetsästäjien asiakaskokemusta?

4.1 Asiakkailta on erilaisia tarpeita ja toiveita

Asiakaskyselyssämme esiin tulleet asiakkaiden peruspiirteet ja toiveet ovat yleisellä tasolla aiemmista raporteista tuttuja (esim. Salmi & Salmi 2005, Liukkonen ym. 2007, Niemi ym. 2011). Tämä tarkoittaa sitä, että kehittämishaasteet ovat olennaisilta osiltaan verrattain pysyviä ja samat ongelmat nousevat toistuvasti esiin. Tämä nyt kerätty asiakaskyselyaineisto antaa asiakaskuntaa kokonaisuutena hyvin edustavan tilannekuvan vuotta 2017 koskien. Metsähallitus kerää rutiininomaisesti asiakaspalautetta vuosittain, mutta tätä palautetta antaa vähemmistö ja palautteenannon on arveltu olevan valikoitunutta ensisijaisesti kritiikin esittämiseen (Liukkonen ym. 2007, Eerikäinen 2017). Tätä päätelmää tukee osin myös tulososion analyysi, jossa havaitsimme aktiivisen kommentoinnin olevan yhteydessä esimerkiksi edellistä luvan ostoa tai matkaa koskevaan tyytymättömyyteen. Tämä ei tietenkään vähennä annetun palautteen arvoa. Suuri ehdotusten määrä kommentoissa korostaa sitä, miten palautteen antajat pyrkivät tukemaan Metsähallitusta kehitystyössä, jossa asiakkaiden erilaisia tarpeita ja toiveita pyritään ottamaan huomioon.

Kaiken kaikkiaan syksyn 2017 kanalintulupa-asiakkaat olivat keskimäärin varsin tyytyväisiä viimeisimpään käyntiinsä valtion lupa-alueilla. Se, että noin kymmenesosa asiakkaista kuitenkin ilmaisi eriasteista tyytymättömyyttä, muistuttaa siitä, että parannettavaa aina on.

Kanalintulupametsästäjiin suuntautuvassa asiakastyössä yleisenä haasteena on se, miten palvella erilaisia asiakasryhmiä, joiden tarpeet, toiveet ja ehdotukset koskien palvelutoimintaa (lupamäärän mitoittamista, jakamista, hinnoittelua jne.), riistaa ja saaliiksi saantia, lupa-alueiden ideaaleja tai ei-toivottuja piirteitä ja tarvittavia korjaustoimia ovat toisiinsa nähden joiltakin osin ristiriitaiset. Toiseksi asiakkaiden tarpeet ja toiveet – eri asiakasryhmille yhteisetkin – Metsähallituksen pitää sovittaa yhteen Pohjois-Suomessa ns. vapaan metsästysoikeuden (ML 8§:n) varassa pyyntiä harjoittavien paikallisten metsästäjien tarpeisiin. Kolmanneksi kaikkien asiakasryhmien tarpeet ja toiveet eivät täysin toteudu tilanteessa, jossa noin 40 % kanalintulupa-alueiden pinta-alasta on metsätalousmaata ja aktiivisessa metsätaloustyössä, samat lupa-alueet ovat osan metsästyskautta myös hirvenmetsästystyössä ja kaiken aikaa muussa virkistystyössä.

Edellä mainituista yleisistä haasteista ensimmäinen näkyy nyt toteutetussa kyselyssä esimerkiksi siinä, miten eri tavoin eri asiakkaat ovat kokeneet luvanostokanavansa toimivuuden. Osa asiakkaista saa mieleisensä luvan ja pitää nykyistä järjestelyä toimivana – toiset eivät saa ja heitä se eriasteisesti ärsyttää. Osa asiakkaista haluaisi korjata järjestelyä tavoilla, jotka toisista asiakkaista ovat osa nykyisen järjestelyn ongelmien syytä. Jonkinasteista erimielisyyttä asiakkaiden välillä on myös siinä, minkälaiset tarjotut palvelut sopivat lupa-alueille itselle tai muiden hyödynnettäväksi ja mitkä eivät. Monet luvanostajat pitävät tärkeänä yhdessäoloa metsästyksen yhteydessä ja ajan viettämistä yhdessä seurueena läheistensä ja ystävien kanssa yhdessä – mutta samanaikaisesti eivät useinkaan haluaisi kohdata alueella muita metsästäjiä.

Toinen yllä mainituista yleisistä haasteista näkyy siinä, millaisia ehdotuksia kyselyyn osallistuneet lupametsästäjät antoivat ns. paikallisten metsästäjien pyynnin rajoittamiseksi nykyisestä. Sekä paikallisten metsästäjien että lupametsästäjien esitykset toistensa pyynnin rajoittamiseksi on tunnettu ilmiö, jonka esiintymistä rytmittää jonkin verran kulloisenkin vuoden kanalintu-

tilanne (Niemi ym. 2011) – tämä piirre, asiakastyytyvyyden riippuminen jonkin verran lintukan-
tojen tilasta sekä sen mukaan mitoitetuista alueittaisista metsästysrajoituksista, on hyvä pitää
mielessä myös tämän raportin tuloksia tulkitessa. Vuosi 2017 oli monelta osin metsäkanalintujen
katovuosi, kesä oli kolea ja etenkin Pohjois-Suomessa oli tavallista runsaammin pienpetoja (Luon-
nonvarakeskus 2017). Riekon metsästys oli Ylä-Lappia lukuun ottamatta kokonaan kielletty. Suu-
ressa osassa valtion maita teeren ja pyyn metsästyskautta oli rajoitettu (osassa Lappia rauhoitettu
kokonaan), ja osassa alueista metson metsästysaika rajautui kuukauden mittaiseksi (MMM:n ase-
tus 604/2017). Kaikkeen tähän asiakkaat reagoivat. Tämä näkyi hyvin etenkin kyselyn avoimissa
vastauksissa, joissa lupametsästäjät pohtivat lintukadon taustoja ja erityisesti lupamitoituksen,
metsätalouden, pienpetojen määrän ja muiden tekijöiden, kuten metsästystapojen tehokkuuden
tai laittomuuden (autosta ja tieltä ampumisen), roolia katovuosien taustalla (vrt. Niemi ym. 2011).

Yleinen haaste valtion maiden metsätalouden ja lupametsästyksen yhteensovittamisessa näkyi
siinä, miten suurelle osalle asiakkaista lupa-alueelle tärkeä ominaisuus oli hyvä kulkukelpoisuus
ja osittain siihen liittyvä vähäinen tuoreiden avohakkuualueiden määrä. Metsähallituksen Eräpalve-
lut ei juuri voi vaikuttaa hakkuiden toteuttamiseen lupa-alueilla, mutta enemmän on tehtävissä
näistä hakkuista informoinnissa. Näin hakkuut tulisivat nykyistäkin harvemmalle asiakkaalle yllä-
tyksenä ja tuoreita hakkuita vieroksuvat lupa-asiakkaat voisivat halutessaan niitä paremmin väl-
tellä. Metsähallituksen Eräpalvelut ja Metsätalous Oy tekevät tiivistä yhteistyötä riistan elinym-
päristöjen parantamiseksi ja säilyttämiseksi (esim. metson soidinpaikat) ja metsästyksen lupatu-
loja käytetään mm. riekkosoiden ennallistamiseen. Asiakkailta saatu palaute muistuttaa siitä, että
tämän suuntaista työtä on syytä jatkaa ja edelleen kehittää.

Metsästystavoista ja -tottumuksista koostuvat metsästäjäprofiilit edustavat uudenlaista tapaa lä-
hestyä asiakaskunnan osajoukkoja tarpeineen. Tulosten mukaan eri profiilin metsästäjät poikkeaa-
vat toisistaan etenkin lupa-alueita koskevine tarpeineen, jonkin verran rahankäyttöineen, ruuh-
kaisuus- ja luvanostokokemuksineen ja joiltakin osin myös sen suhteen, miten tyytyväisiä he ovat
olleet kokonaisuutena metsästysmatkoihinsa. Tämä havainto perustelee asiakassegmentoinnin
hyödyntämistä mahdollisuuksien mukaan palvelujen kohdentamisessa. Samaa yleistä lähestymis-
tapaa esittää myös Pohja-Mykrä ym. (2018) keinona tarkentaa käsitystä metsästysmatkailuyritys-
ten asiakkaiden rahankäytöstä sekä sen aluetaloudellisista vaikutuksista. Kiinnostava jatkotutki-
mussuunta voisi olla myös tässä raportissa kuvattu lupa-alueiden valinnan kytkeytyminen aluei-
den erilaisten taustatekijöiden kysyntään pidemmällä aikavälillä. Näin voitaisiin arvioida myös
alueiden taustatekijöiden rahallista arvoa, niiltä osin kuin tunnetaan metsästäjien kulutuskäyt-
täytymistä lupiin, varusteisiin ja matkantekoon.

Nykyinen saalispalautejärjestelmä mahdollistaa osin palautetta antaneen henkilön metsästysta-
paprofiilin tunnistamisen (eri koiraspesialistit ja koirattomat) ja niihin kytkeytyvän annetun pa-
lautteen laadun ja määrän profiilikohtaisen seurannan. Samankaltaista tietoa voitaisiin kysyä asi-
akkailta myös heidän harkitessaan luvanostoa ja tukea valintojen tekoa tämän tiedon pohjalta
(ks. luku 4.3).

Monelta osin erot vastaajissa olivat kuitenkin merkillepantavampia alueiden välisinä eroina kuin
alueittain havaittavina profiilien välisinä eroina.

4.2 Eri osissa maata sijaitsevia lupa-alueita koskevat odotukset ovat erilaiset

Maan eri osien välillä on eroja siinä, mitä lyhytaikaisin kanalin tulovin metsästävätkä asiakkaat sieltä odottavat ja osin myös saavat. Voisiko alueita profiloida enemmän erilaisiksi siten, että tiettyjä lupa-alueiden piirteitä vahvasti arvostavat tai vieroksuvat asiakkaat löytäisivät nykyistä paremmin tarpeitaan vastaavia kohteita? Tämän raportin tulosten mukaan esimerkiksi alueen erämaisuus ja ympäröivä luonto on osalle tärkeitä piirteitä itsessään riippumatta esimerkiksi riistakannoista. Koirankäyttöedellytykset suuntaavat ymmärrettävästi koiralla metsästäjien valintoja – alueita on profiloitavissa esimerkiksi erityisen koirankäyttö- ja koiranmajoitusystävällisinä.

Osalle valtion maiden lupa-asiakkaista edellä mainitut piirteet ovat tärkeitä yhdistyessään juuri tiettyjen riistalajien runsauteen ja hyviin pyyntimahdollisuuksiin. Saalisvarmuus korostui kyselemme vastauksissa lupa-alueiden tärkeimpinä piirteinä. Alueprofiileja on ehkä rakennettavissa myös olemassa olevan riistan runsauden ja lajikoosteen ehdoilla enemmän toisistaan erottuviksi. Saalisvarmuutta ei voida virkistyskalastuskohteiden tapaan perustaa istutuksiin, mutta alueiden luontaista poikaslintutuotantoa ja selviytymistä voidaan tukea monin keinoin. Tällaisia tukitoimia monet kehittämiskommentteja kyselyssä kirjanneet toivoisivat lisää. Tukea tälle antanevat myös metsästysmatkailuyrittäjät, jotka pitävät saalisvarmuutta erityisen tärkeänä myyntiargumenttina asiakashankinnassaan (Pohja-Mykrä ym. 2018).

Pieni osa asiakkaista – tulosten mukaan noin 14 % – on hyödyntänyt pyynnissä elämänsä aikana lupa-alueita vähintään kolmessa lupamaakunnassa, 31 % kahdessa ja loput yhdessä. Osuudet kuvaavat karkeasti suuruusluokkaa syystä tai toisesta suuralueittain 'liikkuvista' mobiileista tai monipaikkaisista asiakkaista. Jotain asiakkaiden liikkuvuudesta ennakoivat myös tulokset, jonka mukaan kymmenisen prosenttia eri alueilla viimeksi käyneistä asiakkaista kertoi hyvin tai melko todennäköisenä vaihtavansa lupa-alueita seuraavalla valtion maille suuntautuvalla reissullaan. Etenkin tätä osaa asiakkaista voitaisiin tukea viestinnällä, jossa tarjotaan erilaisia vaihtoehtoja ja ehkäistään ruuhkaisuuden kokemusta.

Osa asiakkaista on tulosten mukaan hyvin kiinnittyneitä tiettyihin lupa-alueisiin eikä vertaile lupa-alueita vaihtoehtoina pyyntikohteekseen. Avoimissa kommentteissa tuotiin esiin, että samalla lupa-alueella on saatettu käydä pyynnissä 30 vuotta tai että tietty majoituspaikka on olemassa tietyssä lupa-alueen valintatekijä. Valtion maihin voidaan kiinnittyä monin eri sitein vahvasti ja muutoksiin tutussa ja omaksi koetussa alueessa voidaan suhtautua varautuneesti.

4.3 Miten tukea luvanostajaa lupa-alueen valinnan ja käytön suunnittelussa?

Yksittäisten luvanostajien tai heidän seurueidensa valintatilanne koskien tulevaa lupa-aluekohdetta ei ole aina helppo, jos taustalla ei ole tiettyyn maanosaan tai lupa-alueeseen kiinnittäviä tai valintaa rajaavia ulkoisia tekijöitä. Myös tiettyyn lupa-alueeseen pitkäaikaisesti kiinnittyneitä asiakkaita voi pohdituttaa esimerkiksi alueen riistakantojen, muiden metsästäjien samaa aluetta koskevan suosion tai esimerkiksi maankäytön muutokset, joilla voi olla vaikutusta siihen, milloin ja missä osissa lupa-alueita he suunnittelevat aluetta tulevina syksynä käyttävänsä. Tiedonsaannille ja -jaolle on tarvetta.

Niiltä osin kuin luvanostoa harkitseva henkilö tai ryhmä on avoin harkitsemaan vaihtoehtoisia lupa-aluekohteita, valintaa voi tukea jo sillä, että Eräpalvelujen verkkosivuilla tarjotaan lisää (staattista) kuvailutietoa yksittäisistä lupa-alueista. Vaihtoehtoisesti verkkosivuston yhteyteen voisi luoda interaktiivisen valintatyökalun, jossa lupa-alueen toivotut tai ei-toivotut piirteet esitetään valintakriteereinä. Valintakriteerien joukossa voisi olla samoja työkalun käyttäjän valittavissa olevia piirteitä kuin ne, joista kerätään nykyisinkin tietoa lupa-aluekohtaisesti saalispalautelomakkeella (alue, metsästäjä määrän mitoitus, metsätalouden vaikutus, alueen rauhallisuus, yleinen mielikuva). Näin voitaisiin hyödyntää aiempina vuosina kertynyttä asiakkaiden antamaa palautetta uusina asiakkaita hyödyttävänä tietona alueen tarjoamasta asiakaskokemuksesta. Tämän lisäksi valintakriteereinä voisi olla tarjolla lajikohtainen tiheystieto viimeisimmistä tai pitemmän ajan keskiarvoina aiemmista riistakolmiolaskennoista (ekstrapoloituna lähialueen riistakolmioista), samoin tietoa lupa-alueita koskevista takavuosien pyynnin rajoituksista (keskim. kauden pituus päivinä lajeittain). Alueen koiraturvallisuus voisi olla oma valittavissa oleva kriteerinsä – aluetta arvioitaisiin esimerkiksi tiedossa olevien koirien tunnettujen riskitekijöiden tunnusluvuilla tai jopa tapaturmaisten koirakuolemien määrästä), samoin tietoa eri palvelujen saatavilla olost. Lupa-alueen kokonaispinta-alan lisäksi kriteerinä voisi olla tieto nuorimpien ja varttuneimpien metsien pinta-alaosuuksista. Jos mahdollista, työkalussa voisi myös olla kriteerinä tietoa aiempina vuosina myydyistä luvista, esimerkiksi tieto samaan aikaan voimassa olevien lupien määrästä pinta-alaa kohti. Kriteerien asettamisen jälkeen valintatyökalu tarjoaisi käyttäjälle lupa-alueita, jotka toteuttavat kaikki kriteerit tai ainakin vastaavat niitä parhaiten. Lupamyynnin käynnissä ollessa se voisi rajata tarjottavia lupa-alueita myös sen suhteen, onko niihin tarjolla lupia yksittäiselle metsästäjälle tai tietyn kokoiselle ryhmälle.

Samalla kun lupametsästäjät kaipasivat lupamyyntisivustolle lisää yllä kuvatun kaltaista tietoa, tuotiin esille myös tarve saada nykyistä tarkempia ja tulostettavia karttoja itse matkalla hyödynnettäväksi ja alueella liikkumisen suunnitteluun ennalta. Karttaan asiakkaat toivoisivat erityisesti tietoa alueen laadusta – ajantasaisia hakkuualueetietoja, puuston ikää ja metsästyksen liittyviä tietoja rajoituksista. Myös saalispalautesivustoa toivottiin kehitettävän esimerkiksi ryhmien osalta.

Lopuksi

Kerätty kyselyaineisto tuo hyvin esille sen, että valtion maat tarjoavat puitteet monimuotoiselle metsästyksen harjoittamiselle ja metsäkanalinnustukseen yhdistyvän pyyntikulttuurin ylläpidolle. Metsästysmahdollisuuksien tarjonta vastaa monin osin pitkäaikaisesti tiettyihin lupa-alueisiin 'omana metsästysmaanaan' kiinnittyvien konkareiden tarpeisiin mutta tarjoaa samalla vapauden kokeilla hyvinkin erilaisissa maisemissa tapahtuvaa pyyntiä. Lupa-asiakkaiden tulevien vuosien aikeita koskevat havainnot luovat kuvaa vahvasta valtion maiden hyödyntämistä koskevasta asiakuskollisuudesta. Lupa-alueet ovat tärkeitä monelle aloittelevalle ja pitempään elämänsä aikana pyyntiä harjoittaneelle.

Asiakkaat ovat paitsi tarjottujen palvelujen kuluttajia, myös oman asiakaskokemuksensa parhaita asiantuntijoita. Kyselyaineiston kommentit paljastavat monipuolista asiantuntemusta toiminnan ekologisista reunaehdoista ja vaihtoehtoisista lupamyynti- ja mitoitusjärjestelyistä. Niissä annetut kehitysehdotukset kannattaakin harkita huolellisesti toiminnan kehittämiseksi.

Kommenteissa peräänkuulutetaan kanssametsästäjiltä ja Metsähallitukselta korkeita eettisiä standardeja – tämä on kestävä riistaresurssin käytön ulottuvuus, joka on omaleimaista nimenomaan suomalaiselle metsäkanalinnustukselle (ks. Niemi ym. 2011). Osalle metsästäjistä tämä tarkoittaa pidättäytymistä lintujen pyynnistä silloin, kun lintukannat ovat ahdingossa. Viime vuosien huonot lintuvuodet näkyvät esimerkiksi kommenteissa, joissa kaivataan lupamyynniltä malttia mutta myös rohkeutta puuttua hakuksiin kanalintukantojen menestyksen tukemiseksi.

Muutosten ei tarvitse aina olla edes radikaaleja. Asiakaskokemusta edistää jo se, että olemassa olevia Metsähallituksen tietovarantoja lupa-alueista hyödynnetään viestinnässä asiakkaille. Kommunikaation parantaminen ja ajantasaistaminen mahdollistaa paremman palvelun metsätaloudellisen liiketoiminnan ristipaineessa – digiloikka pitää tehdä loppuun asti.

Kiitokset

Esitämme kiitoksemme kaikille valtion maiden lupametsästäjille, jotka ovat vuosien kuluessa antaneet saalispalautetta sekä erityisesti niille viime syksyn metsästäjille, jotka osallistuivat kyselymme.

Lähteet

- Dziak, J. J., Bray, B. C., & Wagner, A. T. 2017: LCA_Distal_BCH SAS macro users' guide (Version 1.1). – The Methodology Center, University Park, PA, Penn State. 38 s.
- Eerikäinen, K. 2017: Metsästäjien käsityksiä Metsähallituksen harjoittamasta metsätaloudesta. – Pro-gradu tutkielma, Helsingin yliopisto, metsätieteiden laitos, Helsinki. 50 s. + liite.
- Feingold, A., Tiberio, S. S., & Capaldi, D. M. 2014: New approaches for examining associations with latent categorical variables: applications to substance abuse and aggression. – *Psychology of Addictive Behaviors* 28(1): 257.
- Granado, E. A. 2015: Comparing three effect sizes for Latent Class Analysis. – Doctoral dissertation, University of North Texas. 59 s.
- Kaikkonen, H. & Rautiainen, M. 2014: Terveyttä ja hyvinvointia valtion mailta – tarkastelussa metsästäjät ja kalastajat. – *Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A* 209. 30 s.
- Lazarsfeld, P. F. 1959: Latent structure analysis. – Teoksessa: Koch, S. (toim.), *Psychology: A study of a science*. Vol 3. McGraw-Hill, New York. S. 476–543.
- Linzer, D. A. & Lewis, J. 2013: polCA: Polytomous Variable Latent Class Analysis. R package version 1.4.
- Liukkonen, T., Bisi, J., Hallila, H. & Joensuu, O. 2007: Mielipiteitä metsästyksestä valtion mailla. – *Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B* 84. 68 s.
- Luonnonvarakeskus 2017: Kesälaskenta 2017. – Luonnonvarakeskus, Helsinki. <www.riistakolmiot.fi/raportit/kesalaskenta-2017>, viitattu 10.5.2018.
- Manfredo, M. I., Vaske, J. I. & Teel, T. 2003: The potential for conflict INDEX: A graphic approach to practical significance of human dimensions research. – *Human Dimensions of Wildlife* 8: 219–228.
- Niemi, M., Pellikka, J., Nylander, E. & Korhonen, P. 2011: Onko huolta huomisesta? Pohjoissuomalaisten metsästäjien ajatuksia metsäkanalintukantojen pienentyessä. – *Suomen Riista* 57: 37–54.
- Nykänen, A., Nylander, E. & Korhonen, P. 2014: Pienriistan metsästys Pohjois-Suomessa vuonna 2013. – *Riista- ja kalatalous – Tutkimuksia ja selvityksiä* 13/2014. 43 s.
- Pellikka, J., Hiedanpää, J. & Rannikko, P. 2012: Minne mennä metsälle? – *Suomen Riista* 58: 30–41.
- Pohja-Mykrä, M., Matilainen, A., Kujala, S., Hakala, O., Harvio, V., Törmä, H. & Kurki, S. 2018: Erätalouteen liittyvän yritystoiminnan nykytila ja kehittämisedellytykset. – *Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja* 40/2018. 203 s.
- R Core Team 2017: R: A language and environment for statistical computing. – R Foundation for Statistical Computing, Vienna, Austria.

- Ramaswamy, V., DeSarbo, W. S., Reibstein, D. J. & Robinson, W. T. 1993: An empirical pooling approach for estimating marketing mix elasticities with PIMS data. – *Marketing Science* 12: 103–124.
- Salmi, J. & Salmi, P. 2005: Pohjois- Suomen pienriistanpyynti metsästäjien mielipiteissä. – *Kalaja riistaraportteja* 358. 26 s.
- Sievänen, T. & Neuvonen, M. 2011: Luonnon virkistyskäytön kysyntä 2010 ja kysynnän muutos. – Teoksessa: *Luonnon virkistyskäyttö 2010. Metlan työraportteja* 212: 37–79.
- Schafer, J. L. & Kang, J. 2013: *LCCA package for R users' guide (Version 1.1.0)*. – The Methodology Center, Penn State, University Park.
- Vistad, O. I., & Vorkinn, M. 2012: The wilderness purism construct—Experiences from Norway with a simplified version of the purism scale. – *Forest Policy and Economics* 19: 39–47.
- Zimoch, U., Törmä, H., Keskinarkaus, S., Rautiainen, M. & Kinnunen, J. 2014: Metsähallituksen metsästys- ja kalastuslupa-asiakkaiden rahankäytön aluetaloudelliset vaikutukset. – Helsingin yliopisto Ruralia-Instituutti Raportteja 132. 58 s.

Alue- ja profiilikohtaiset arvostukset koskien lupa-aluepiirteitä

Lukuarvot ovat todennäköisyyksiä pitää erityisen tärkeänä lupa-alueen piirrettä.

* = profiili eroaa todennäköisyydeltään kaikista muista profiileista til. merkitsevästi (Wald; $p < 0,05$).

Alue	Lupa-alueen valintakriteerinä (1. tai 2. tärkein kaikista 18 krit.)	Yht. %	Metsästystapaprofiileittain				Omnibus (Wald)
			genera- listit	kanakoira- metsästäjät	koirattomat kävelijät	haukkuvalla koiralla	
Ylä-Lappi n = 542	Metson tai teeren saalisvarmuus	26	34	28	23	39	
	Erämaisuus	51	51	47	61	57	
	Sijainti kodin/mökin/sukul. lähellä	6	7	4	14	6	10,26*
	Sopii hyvin koirametsästyksen	27	28	33	7	24	14,08**
Itä-Lappi n = 977	Metson tai teeren saalisvarmuus	47	57	44	48	45	
	Erämaisuus	55	51	43	54	65	21,89**
	Sijainti kodin/mökin/sukul. lähellä	11	7	13	17	7	13,30**
	Sopii hyvin koirametsästyksen	20	18	29	3	30	37,66***
Länsi-Lappi n = 648	Metson tai teeren saalisvarmuus	43	51	37	42	46	
	Erämaisuus	48	38	44	48	56	
	Sijainti kodin/mökin/sukul. lähellä	17	8	14	23	14	
	Sopii hyvin koirametsästyksen	16	28	33	7	24	19,65***
P.-Pohjanmaa ML89 n = 358	Metson tai teeren saalisvarmuus	49	43	50	49	51	
	Erämaisuus	47	32	41	48	65*	9,76*
	Sijainti kodin/mökin/sukul. lähellä	15	28	9	17	9	
	Sopii hyvin koirametsästyksen	12	18	29	3	30	12,61**
Kainuu n = 977	Metson tai teeren saalisvarmuus	48	54	38	52	43	11,58*
	Erämaisuus	39	42	43	34	52	13,79**
	Sijainti kodin/mökin/sukul. lähellä	16	7	14	19	14	
	Sopii hyvin koirametsästyksen	15	15	27	6	38	67,30***
Itä-Suomi n = 1123	Metson tai teeren saalisvarmuus	51	57	49	51	53	
	Erämaisuus	36	34	33	36	40	
	Sijainti kodin/mökin/sukul. lähellä	10	9	7	10	11	
	Sopii hyvin koirametsästyksen	12	18	29	3	30	
Länsi-Suomi n = 1104	Metson tai teeren saalisvarmuus	51	56	40	48	61	13,20**
	Erämaisuus	34	31	36	34	40	
	Sijainti kodin/mökin/sukul. lähellä	9	8	13	9	5	
	Sopii hyvin koirametsästyksen	11	9	25	21	28	56,46***

Alueiden välillä on ero asiakkaiden ilmaisemassa valintakriteerinin tärkeydessä; Metson tai teeren saalisvarmuus: $\chi^2 = 118,19$; $p < 0,001$). Erämaisuus: $\chi^2 = 152,57$; $p < 0,001$); Sijainti kodin/mökin/sukul. lähellä: $\chi^2 = 78,35$; $p < 0,001$); Sopii hyvin koirametsästyksen: $\chi^2 = 107,30$; $p < 0,001$)

Alue- ja profiilikohtaiset tavaraostot tai palveluhankinnat eri alueilla viimeisimmän kanalintulupakäynnin mukaan arvioituna

Lukuarvot ovat alueen asiakkaiden ja tarkemmin sen eri profiilien todennäköisyyksiä tehdä ylip. ostoja/hankintoja).

* = profiili eroaa todennäköisyydeltään kaikista muista profiileista til. merkitsevästi (Wald; $p < 0,05$).

Alue	Hankinnat (viimeisin käynti)	Yht. %	Metsästystapaprofiileittain			
			generalistit	kanakoira- metsästäjät	koirattomat kävelijät	haukkuvalalla koiralla
Ylä-Lappi n = 542	Ruoka- ja päivittäistavarat	81	74	84	73	84
	Kahvila- ja ravintolaostokset	60	56	60	56	67
	Majoituspalvelut	60	62	64	48	55
Itä-Lappi n = 977	Ruoka- ja päivittäistavarat	73	67	81*	71	72
	Kahvila- ja ravintolaostokset	44	44	47	45	41
	Majoituspalvelut	44	38	57*	45	39
Länsi-Lappi n = 648	Ruoka- ja päivittäistavarat	68	60	77	67	67
	Kahvila- ja ravintolaostokset	40	30	41	43	38
	Majoituspalvelut	39	31	58*	34	33
P.-Pohjanmaa (ML8§) n = 358 n = 304	Ruoka- ja päivittäistavarat	69	75	72	73	48*
	Kahvila- ja ravintolaostokset	40	42	44	39	35
	Majoituspalvelut	41	44	41	40	40
Kainuu n = 977	Ruoka- ja päivittäistavarat	67	55	67	70	61
	Kahvila- ja ravintolaostokset	35	28	35	36	33
	Majoituspalvelut	44	35	44	46	37
Itä-Suomi n = 1123	Ruoka- ja päivittäistavarat	52	48	63	50	45
	Kahvila- ja ravintolaostokset	29	27	37	28	19
	Majoituspalvelut	41	55	44	41	31
Länsi-Suomi n = 1104	Ruoka- ja päivittäistavarat	45	49	44	44	41
	Kahvila- ja ravintolaostokset	26	27	27	24	27
	Majoituspalvelut	38	39	42	35	37

Alueiden välillä eroa asiakkaiden hankinnoissa; Ruoka- ja päivittäistavarat: $\chi^2 = 346,02$; $p < 0,001$)

Kahvila- ja ravintolaostokset: $\chi^2 = 239,63$; $p < 0,001$); Majoituspalvelut (maksulliset): $\chi^2 = 77,16$; $p < 0,001$)

Alue- ja profiilikohtainen suhtautuminen eri fasilitteettien tarjontaan lupa-alueilla

Pos./neg. viittaa osuuksiin tietyn alueen ja tarkemmin sen alueen eri profiilien asiakkaista, jotka joko kokevat ko. tarjontatekijän negatiivisena tai positiivisena ihannelupa-alueelleen.

* = profiilien välillä on eroa todennäköisyyksissä (Wald; $p < 0,05$).

Alue	Lupa-alueella tarjolla		Yht. %	Metsästystapaprofiileittain				Omnibus (Wald)
				generalistit	kanakoira- metsästäjät	koirattomat kävelijät	haukkuvalla koiralla	
Ylä-Lappi n = 542	autiokämppiä	pos./neg.	72/6	73/8	72/6	74/4	65/11	
	leirintäpaikkoja							
	roskiksia	pos./neg.	51/13	51/13	35/49	49/13	44/22	
Itä-Lappi n = 976	jätehuolto							
	majoituspaikkoja	pos./neg.	25/35	26/32	26/35	23/34	23/36	
	ruokatarjoilu							
Länsi-Lappi n = 648	autiokämppiä	pos./neg.	66/10	61/12	65/11	70/8	65/11	
	leirintäpaikkoja							
	roskiksia	pos./neg.	49/17	51/19	54/16	49/12	46/21	
Pohjois-Pohj. (ML88) n = 358	jätehuolto							
	majoituspaikkoja	pos./neg.	19/42	21/49	26/34	20/37	13/48	16,66**
	ruokatarjoilu							
Kainuu n = 977	autiokämppiä	pos./neg.	68/9	83/6	61/10	67/9	67/9	
	leirintäpaikkoja							
	roskiksia	pos./neg.	46/18	59/16	39/19	47/15	41/23	
Itä-Suomi n = 1123	jätehuolto							
	majoituspaikkoja	pos./neg.	19/41	26/28	19/42	17/42	20/44	
	ruokatarjoilu							
Länsi-Suomi n = 1104	autiokämppiä	pos./neg.	70/6	65/7	78/6	67/7	72/4	
	leirintäpaikkoja							
	roskiksia	pos./neg.	40/20	58/33	42/18	34/17	38/24	
Länsi-Suomi n = 1104	jätehuolto							
	majoituspaikkoja	pos./neg.	19/39	33/49	25/39	14/33	15/47	
	ruokatarjoilu							
Länsi-Suomi n = 1104	autiokämppiä	pos./neg.	70/6	77/7	66/8	71/5	69/3	
	leirintäpaikkoja							
	roskiksia	pos./neg.	51/13	58/8	58/7	53/13	27/24	27,65***
Länsi-Suomi n = 1104	jätehuolto							
	majoituspaikkoja	pos./neg.	22/36	32/36	21/39	22/34	19/40	
	ruokatarjoilu							
Länsi-Suomi n = 1104	autiokämppiä	pos./neg.	76/4	68/14	77/3	75/4	84/3	
	leirintäpaikkoja							
	roskiksia	pos./neg.	56/11	66/9	54/9	56/11	57/15	
Länsi-Suomi n = 1104	jätehuolto							
	majoituspaikkoja	pos./neg.	19/39	18/34	24/36	18/40	19/39	
	ruokatarjoilu							
Länsi-Suomi n = 1104	autiokämppiä	pos./neg.	75/7	79/6	76/5	74/7	70/11	
	leirintäpaikkoja							
	roskiksia	pos./neg.	52/15	52/16	52/8	53/16	54/19	
Länsi-Suomi n = 1104	jätehuolto							
	majoituspaikkoja	pos./neg.	21/37	19/37	22/32	21/38	24/40	
	ruokatarjoilu							

Alueiden välillä eroa asiakkaiden arvostuksissa fasilitteeteille; Autiokämppiä: $\chi^2 = 62,51$; $p < 0,001$); Roskiksia: $\chi^2 = 58,09$; $p < 0,001$); Majoituspaikkoja: $\chi^2 = 24,47$; $p < 0,001$)

Alue- ja profiilikohtaiset ruuhkaisuuden kokemukset ja niiden ennakoinnit

* = profiili eroaa kaikista muista til. merk.; 'ei merk.' = profiilien välillä on til. merk. ero (Wald; $p < 0,05$). 'PCI' = ristiriitaindeksin arvo.

Alue	Lupa-alueella kanalintumetsästäjien kohtaamisia (tiheytenä)	Yht %	Metsästystapaprofiileittain				Omnibus (Wald)	PCI
			genera- listit	kanakoira- metsästäjät	koirattomat kävelijät	haukkuvalla koiralla		
Ylä-Lappi n = 437	maastossa liikaa muita metsästäjiä	9	6	10	13	5	ei merk.	0,03
	maastossa yllättävän paljon muita metsästäjiä	14	22	11	10	19	ei merk.	
	teillä liikaa muita metsästäjiä	16	21	16	18	13	ei merk.	0,01
	teillä yllättävän paljon muita metsästäjiä	16	21	15	17	13	ei merk.	
Itä-Lappi n = 827	maastossa liikaa muita metsästäjiä	17	20	14	11	22	merk. ero	0,03
	maastossa yllättävän paljon muita metsästäjiä	15	21	10	12	18	ei merk.	
	teillä liikaa muita metsästäjiä	26	26	24	16	36	merk. ero	0,01
	teillä yllättävän paljon muita metsästäjiä	22	21	19	17	28	merk. ero	
Länsi-Lappi n = 548	maastossa liikaa muita metsästäjiä	11	8	12	11	13	ei merk.	0,02
	maastossa yllättävän paljon muita metsästäjiä	8	10	6	7	11	ei merk.	
	teillä liikaa muita metsästäjiä	18	16	18	14	25	ei merk.	0,01
	teillä yllättävän paljon muita metsästäjiä	13	22	15	7*	18	merk.	
P.-Pohjanmaa ML89) n = 309	maastossa liikaa muita metsästäjiä	9	9	12	7	13	ei merk.	0,02
	maastossa yllättävän paljon muita metsästäjiä	10	16	19	5	8	ei merk.	
	teillä liikaa muita metsästäjiä	18	18	20	15	23	ei merk.	0,01
	teillä yllättävän paljon muita metsästäjiä	14	21	17	9	19	ei merk.	
Kainuu n = 844	maastossa liikaa muita metsästäjiä	12	21	13	9	20	merk.ero	0,03
	maastossa yllättävän paljon muita metsästäjiä	12	22	11	10	19	merk.ero	
	teillä liikaa muita metsästäjiä	21	25	23	18	30	ei merk.	0,01
	teillä yllättävän paljon muita metsästäjiä	18	19	17	15	35	merk. ero	
Itä-Suomi n = 961	maastossa liikaa muita metsästäjiä	15	25	15	14	18	ei merk.	0,04
	maastossa yllättävän paljon muita metsästäjiä	13	26	19	11	14	merk. ero	
	teillä liikaa muita metsästäjiä	28	40	31	25	38	merk. ero	0,01
	teillä yllättävän paljon muita metsästäjiä	21	28	25	18	29	ei merk.	
Länsi-Suomi n = 940	maastossa liikaa muita metsästäjiä	11	8	13	10	14	ei merk.	0,03
	maastossa yllättävän paljon muita metsästäjiä	10	8	9	9	14	ei merk.	
	teillä liikaa muita metsästäjiä	21	20	24	18	26	ei merk.	0,01
	teillä yllättävän paljon muita metsästäjiä	16	18	15	16	15	ei merk.	

Alueiden välillä on eroa: Maastossa liikaa muita metsästäjiä: $\chi^2 = 29,77$; $p < 0,001$); Teillä liikaa muita metsästäjiä: $\chi^2 = 43,61$; $p < 0,001$); Maastossa yllättävän paljon muita metsästäjiä: $\chi^2 = 22,79$; $p < 0,001$); Teillä yllättävän paljon muita metsästäjiä: $\chi^2 = 28,17$; $p < 0,001$);

Alue- ja profiilikohtaiset asiakkaiden arviot lupamyynnin toimivuudesta.

Lukuarvot ovat alue- ja profiilikohtaisia todennäköisyyksiä antaa erilaisia arvosanoja lupamyyntikanavien toimivuudesta. * = profiilien välillä on eroa aluekohtaisissa vastausjakaumissa (Wald; $p < 0,05$).

Alue	Myyntikanavan arvio (1 huono... 3 hyvä)	Yht. %	genera- listit	Metsästystapaprofiileittain			Wald
				kanakoira- metsästäjät	koirattomat kävelijät	haukkuvalla koiralla	
Ylä-Lappi n = 542	huono tai melko huono	49	47	51	44	42	10,93ns
	ei hyvä eikä huono	19	20	22	13	15	
	hyvä tai erinomainen	32	33	27	43	43	
Itä-Lappi n = 977	huono tai melko huono	33	22	42	30	35	21,60**
	ei hyvä eikä huono	20	18	22	17	23	
	hyvä tai erinomainen	47	60	36	53	42	
Länsi-Lappi n = 648	huono tai melko huono	20	17	35	15	18	24,65***
	ei hyvä eikä huono	19	10	21	20	21	
	hyvä tai erinomainen	61	73	44	65	61	
Pohjois-Pohjanmaa (ML8§) n = 358	huono tai melko huono	28	35	36	22	26	4,70ns
	ei hyvä eikä huono	21	21	20	21	23	
	hyvä tai erinomainen	51	44	44	57	51	
Kainuu n = 977	huono tai melko huono	14	18	24	10	13	21,06**
	ei hyvä eikä huono	19	27	19	19	14	
	hyvä tai erinomainen	67	55	57	71	72	
Itä-Suomi n = 1123	huono tai melko huono	5	2	10	4	5	12,48ns
	ei hyvä eikä huono	12	16	13	11	13	
	hyvä tai erinomainen	83	82	77	85	82	
Länsi-Suomi n = 1104	huono tai melko huono	8	7	17	4	7	26,01***
	ei hyvä eikä huono	16	12	17	17	20	
	hyvä tai erinomainen	76	81	66	79	73	

Alueiden välillä on eroa asiakkaiden arvioissa; Kaikki myyntikanavat: $\chi^2 = 843,03$; $p < 0,001$); Puhelinmyynti: $\chi^2 = 67,77$; $n = 543$; $df = 12$; $p < 0,001$). Eniten tyytymättömiä (65 %) oli Ylä-Lapin puhelinmyyntikanavaa käyttäneillä.

Verkkokauppa: $\chi^2 = 809,72$; $n = 5156$; $df = 12$; $p < 0,001$). Eniten tyytymättömiä (48 %) oli Ylä-Lapin verkkokaupan asiakkaissa.

Alue- ja profiilikohtaiset asiakkaiden aiheet käyttää samaa lupa-aluetta lähivuosina

Lukuarvot ovat alue- ja profiilikohtaisia todennäköisyyksiä, joilla vastaajat arvioivat käyttävänsä samaa lupa-aluetta uudelleen seuraavan kolmen vuoden aikana. * = profiili eroaa odotusarvoltaan alueella kaikista muista profiileista til. merkitsevästi (Omnibus-testi; Wald; $p < 0,05$).

Alue	Todennäköisyysluokka (viimeisen käynnin lupa-alue)	Yht. %	Metsästystapaprofiileittain				Wald
			genera- listit	kanakoira- metsästäjät	koirattomat kävelijät	haukkuvalla koiralla	
Ylä-Lappi n = 542	Hyvin tai melko epätodennä- köistä	13	17	14	11	6	ei merk.
	Hyvin tai melko todennä- köistä	73	73	73	73	75	
Itä-Lappi n = 976	Hyvin tai melko epätodennä- köistä	11	6	15	12	9	merk.
	Hyvin tai melko todennä- köistä	75	77	67	71	81	
Länsi-Lappi n = 648	Hyvin tai melko epätodennä- köistä	9	15	12	6	11	ei merk.
	Hyvin tai melko todennä- köistä	79	81	69	83	79	
Pohjois-Pohjan- maa (ML8§) n = 358	Hyvin tai melko epätodennä- köistä	7	16	5	6	8	ei merk.
	Hyvin tai melko todennä- köistä	79	76	84	78	77	
Kainuu n = 977	Hyvin tai melko epätodennä- köistä	9	3	9	12	10	ei merk.
	Hyvin tai melko todennä- köistä	79	89	78	79	78	
Itä-Suomi n = 1123	Hyvin tai melko epätodennä- köistä	9	16	7	8	18	merk.
	Hyvin tai melko todennä- köistä	78	72	79	81	64	
Länsi-Suomi n = 1104	Hyvin tai melko epätodennä- köistä	8	8	10	8	8	ei merk.
	Hyvin tai melko todennä- köistä	79	84	77	78	77	

Alueiden välillä eroa asiakkaiden arvioissa; $\chi^2 = 21,16$; $df = 12$, $n = 5728$, $p < 0,05$)

Alue- ja profiilikohtaiset koetut tyytyväisyydet viimeisimpään kanalintulupakäyntiin valtion mailla syksyllä 2017

Lukuarvot ovat aluekohtaisia todennäköisyyksiä (Yht. %) sekä LCA:n ja distal-analyysin BCH-menetelmällä arvioituja profiilikohtaisia todennäköisyyksiä vastata tietyllä tavalla viisiportaisesta kolmiportaiseksi muunnetulla tyytyväisyysasteikolle.

Alue	Tyytyväisyysluokka (viimeisin käynti) n = 5726	Yht. %	Metsästystapaprofileittain				Wald
			genera- listit	kanakoira- metsästäjät	koirattomat kävelijät	haukkuvalle koiralla	
Ylä-Lappi n = 542	Epätyydyttävä	11	11	11	11	6	ei merk.
	Ei tyydyttävä eikä epätyydyttävä	24	28	24	19	33	
	Tyydyttävä	65	61	65	70	61	
Itä-Lappi n = 976	Epätyydyttävä	12	11	10	14	12	ei merk.
	Ei tyydyttävä eikä epätyydyttävä	26	19	30	26	26	
	Tyydyttävä	62	70	60	60	62	
Länsi-Lappi n = 648	Epätyydyttävä	10	15	12	10	9	ei merk.
	Ei tyydyttävä eikä epätyydyttävä	21	20	22	19	24	
	Tyydyttävä	69	65	66	72	67	
Pohjois-Pohjan- maa (ML8§) n = 358	Epätyydyttävä	10	12	10	10	13	ei merk.
	Ei tyydyttävä eikä epätyydyttävä	27	29	29	25	28	
	Tyydyttävä	63	60	61	65	60	
Kainuu n = 977	Epätyydyttävä	11	6	11	12	10	ei merk.
	Ei tyydyttävä eikä epätyydyttävä	29	22	30	29	29	
	Tyydyttävä	60	72	59	59	60	
Itä-Suomi n = 1121	Epätyydyttävä	12	16	18	9	22	17.02*
	Ei tyydyttävä eikä epätyydyttävä	28	30	24	29	25	
	Tyydyttävä	60	54	59	62	53	
Länsi-Suomi n = 1104	Epätyydyttävä	12	10	15	11	10	ei merk.
	Ei tyydyttävä eikä epätyydyttävä	27	29	32	29	41	
	Tyydyttävä	62	62	53	61	49	

Alueiden välillä on asiakkaiden tyytyväisyyttä koskevien vastausten jakautumisessa merkitsevä ero ($\chi^2 = 29,77$; $p = 0,003$).

Avoim sana -kentän antia koskien lupamitoituksen ja -myynnin kehittämistä

Kaikkiaan 1627 henkilöä eli noin 28 % kyselylomakkeen kokonaan täyttäneistä henkilöistä kommentoi kyselyn teemoja tai antoi Metsähallitukselle palautetta ja kehittämissuhteita.

Kommenteista runsaat puolet oli tunnistettavissa ehdotuksiksi, ja niistä edelleen 207 kpl lupamyynnin järjestämistä koskeviksi.

Ongelma	(Osa-)ratkaisu
Vääränlainen pyynnin mitoitus suhteessa riistakantoihin	Lisätään riistakolmiolaskentoja (lähelle aluetta, lähelle jahtikauden avausta) Lupamyyntituloista tinkiminen (jos lintukanta heikko) Asiakkaiden saalishakuisuuden huomiointi mitoituksessa Mitoituksesta luopuminen – antaa 'itsesääntelyn' toimia (hallintayritykset tehotomia, säännöt rajoittavat vain niitä noudattavia) Lanseerataan ryhmäkohtainen saaliskiintiö 8-pykälän asukkailla saaliskiintiö metsästysajan rajoittamisen sijaan -> tämän suhteuttaminen lupamitoitukseen. Vieraslajien pisteytys pyyntiin kannustavammaksi (kanadanmajava) Lupa-alueiden pilkkominen (riistakantojen tasoerot huomioiden ja ruuhkien taasaamiseksi nykyisten alueiden sisällä) Metson kausikohtainen kokonaiskiintiö hiertää -> perusteltava paremmin (suht. teereltä puuttuvaan kausirajoitukseen)
Vääränlainen hinnoittelu suhteessa riistakantoihin	Alueella tavattava ja metsästettävissä oleva metsäkanalintulajisto vaikuttaisi saalismäärärajoituksiin ja/tai luvan hintaan Erihintoisia päivälupia myyntiin päiväsaaliskiintiön suuruuden mukaan (1 riekko/päivä, 2 riekkoa...) Lanseerataan lupaa kalliimpi 'kannanhoitomaksu', jonka metsästäjä voi maksaa riekon täysrauhitusvuosina, ja sen vastineena on kanalintulupa esim. 5 vuoden päässä. Päiväkohtaiset hinnat laskeviksi lupapäivien määrän mukaan
Luvansaannin epävarmuus (ryhmille/seurueille)	Ryhmille varaaminen kanavoitetaan vain puhelintalouteen (jotta kaikki ryhmästä saisivat luvat) Ryhmän rekisteröityminen varaajaksi, arvonta ryhmäkohtaisesti
Lupatyyppi luo jäykkyyttä	Lupa-vrk:t ja saaliin määrä kiintiöity, mutta henk.koht. lupa muotoa 'kausilupa' -> valinnanvapaus
Luvansaannin epävarmuus (mökin vuokranneille, mökin alueella omistavalle)	Luvanmyyntijärjestely, jossa majoitusyrittäjä voisi varmistaa asiakkaalleen luvan. Metsähallituksen vuokramökkien viikkovuokraan sisällytetään lisämaksusta kanalintuluvat. Mökin omistajien rekisteröityminen lupien hakijaksi -> alueen mökkiläisille kokonaiskiintiö lupavuorokausista keskenään jaettavaksi tms.
Varausten hamstraaminen (lisäpäivät, useita lupia jne.)	Varaajan rekisteröityminen ja (vahva) tunnistautuminen – tekninen esto samanaikaisille lisävarauksille Luvan maksaminen aina varaamisen yhteydessä. Varausmaksun periminen varaamisen yhteydessä. Uusi myyntijärjestely, joka lisäisi luottavaisuutta lupien saantiin -> tarve hamstrata häviää Käyttämättä jääneiden lupapäivien 'palauttaminen' joustavasti myyntiin Samanaikaisesti useiden eri sähköpostiosoitteiden hyödyntämisen vaikeuttaminen (???) Suosituille alueille henkilökohtainen vuorokausimäärärajoitus kausittain

Vääränlaisten pyyntimuotojen salliminen/kiellot	Rajataan (enemmän) lupaehdoin pyyntimuotoja, joissa maastoon jää enemmän haavakoita (koirattomat, pomppuun ampujat), tai jotka liian tehokkaita (kuvastaminen) Koiran irtipitoaika laajennetaan lainsäädännöllä pienpetopyynnin tehostamiseksi
Myydyn luvan peruutusehdot ovat liian tiukat	Esimerkiksi todistetuissa sairastumistapauksissa pitäisi voida saada joustavammin hyvitys (lupa toisaalle, myöhemmin tms.?) Kausiluvan maksamis- tai perumismahdollisuus sen jälkeen, kun metsästysasetuksen rajoitukset ovat tiedossa, tai voisi olla jokin ehdollinen hyvitys, jos kausi jää kohtuuttoman lyhyeksi.
Epätasa-arvoinen asiakkaiden kohtelu – koska nopeus, taktiointi, tekninen valmius suosii 'sekuntikilpailijoita'	Varttuneille henkilöille mahdollisuus saada puhelimitse lupia kauden alkuun (?) Halutuimmille alueille pääsyä 'kierrätetään' systemaattisesti (tai arvonnoin) asiakkaiden rekisteröinnin avulla ja näin tasataan pääsy Syys- ja kevätkauden lupien myynti eri aikaan, porrastetusti ja eri kiintiöstä Lupamyyntijärjestelmän servereille lisätehoa
Epäily että lupia myydään 'toisille' tiskin alta	Tätä ei harjoiteta, läpinäkyvä viestintä
Saatavilla olevat luvat eri lupa-alueilla vaikeasti vertailtavissa	Kartta- tai taulukkonäkymä, jossa näkyvissä ajantasaisesti eri lupa-alueiden myytävissä olevat luvat/ajankohdat ostajan ennakkovalintojen (alue- ja aikarajaukset ym.) pohjalta
Lupa-alueen hahmottaminen vaikeaa verkkokaupasta lupia ostettaessa	Esitetään palvelussa ja/tai postitetaan kotiin värillinen A3-kokoinen aluekartta, josta ilmenee mahdollisimman ajantasaisesti lupa-alueen avohakkuualat, isot ojat ym. metsätalouden harjoittamisen jäljet. Tilattavissa luvan oston yhteydessä.
Nuoren koiran koulutusta ei huomioida tarpeeksi lupamyynnissä	Uuden lupatyyppin käyttöönotto, joka sallii muista luvista riippumatta yhden kalinun pyynnin koirankouluttajille.
Lupa-alueita vaikea hahmottaa suhteessa MMM:n metsästysasetuksen rajoituskartan alueisiin ostovaiheessa.	Tarvitaan Suomen kartta, jossa näkyvät päällekkäin MMM:n rajoitusten kattamat alueet ja lupa-alueet.
Nykyinen järjestely liian mutkikas metsästäjien ohjailuun ja kiintiön käytön valvontaan	Metsästäjiä infotaan lupa-alueiden aiemmista metsästäjämääristä ja riistakannoista, lähetetään luvan ostaneille 'saalistagit' ja annetaan metsästäjien itsensä valita kausikohtaisesti, koska he pyyntiin suuntaavat
Liian suuri lupien jyvitys yrittäjille	Varmistetaan tasapuolisuus lupia allokoitaessa.
Mikään ei muutu, vaikka asiakaskokemuksia kysellään	Järjestelmiä rakennetaan mahdollisuuksien mukaan asiakkaiden toiveiden suuntaan ja viestitään tämä reagointi tehokkaasti asiakkaille.

Muita esiin nousseita teemoja:

Teknisesti sivuille ja puhelinpalveluun toivotaan parempaa toimivuutta lupien myynnin aloituspäivänä – pitkään kestänyt epävarmuus lupien saannista ja rauhoituksista kirvoittaa kipakkojakin kommentteja.

Lupien saannin epävarmuus johtaa osaltaan pyyntöihin lupien jälkimarkkinoihin ja perumisehtojen höllentämiseen. Ryhmälupien hankintaa haluttaisiin helpottaa.

Lupien arpominen luvanhakijoiden kesken herättää jonkin verran kiinnostusta, mutta pääasiassa avovastauksissa kaivataan tiukempaa rahallista sitoutumista haettuihin lupiin.

Nykyisen järjestelmän painetta voisi kuitenkin helpottaa, jos lupien hankinta siirrettäisiin painotettuun arvontaan hakijan preferenssien mukaisesti. Jos lupien saanti tärkeimmälle ajalle ja alueelle olisi todennäköisempää kuin seuraaville vaihtoehdoille – voisivat metsästäjät rauhassa miettiä vaihtoehtoja. Vastaavan voisi tehdä myös ryhmäluville ja luoda jonkinlaisia kontrolloituja jälkimarkkinoita luvulle (estäen mustan pörssin).

Kehitysehdotuksia – fyysiset tagit lupiin ja lintuihin kiinnitettäväksi – valvonta ylipäätään näkyväksi.

Uusimmat Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisut

Sarja A

- No 225 Kurvinen, L., Arnkil, A., Ekeboom, J., Björkman, U., Sahla, M., Ivkovic, D., Riihimäki, A. & Haldin, M. 2017: Meri- ja rannikon luonnonsuojelualueiden tietotarpeet – MeriHOTT-hankkeen loppuraportti. 88 s.
- No 226 Vösa, R., Högmänder, J., Nordström, M., Kosonen, E., Laine, J., von Numers, M. & Rönkä, M. 2017: Saaristolinnuston historia, kannankehitys ja nykytila Turun saaristossa. 310 s.
- No 227 Kurvinen, L. & Westerboom, M. 2017: Allien syyslevähdysalueiden vedenalaiset inventoinnit Porkkalassa. 45 s.

Sarja B

- No 230 Kuusisto, K., Erkkonen, J. & Ylläsjärvi, J. 2017: Pallas–Yllästunturin kansallispuiston kävijätutkimus 2016. 91 s.
- No 231 Rautava, E. 2017: Teijon kansallispuiston kävijätutkimus 2015. 73 s.
- No 232 Pakkanen, A. 2017: Pyhä–Luoston kansallispuiston kävijätutkimus 2015–2016. 93 s.
- No 233 Karppinen, P. 2017: Punkaharjun ja Puruveden alueen kävijätutkimus 2016–2017. 72 s.
- No 234 Mäkyinen, A. 2017: Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen kävijätutkimus 2017. 63 s.
- No 235 Veteläinen, T. 2017: Rokuan kansallispuiston ja luonnonsuojelualueiden kävijätutkimus 2017. 70 s.
- No 236 Malinen, M., Mikkola, M. & Tuomaala, T. 2018: Aulangon luonnonsuojelualueen kävijätutkimus 2016–2017. 64 s.
- No 237 Vehkaoja, M. & Nykänen, A. 2018: Saaristomeren ja Pohjanlahden tärkeät hylkeenmetsästys- ja kalastusalueet. 40 s.
- No 238 Vehkaoja, M. & Nykänen, A. 2018: Viktiga säljaks- och fiskeområden i Skärgårdshavet och Bottniska viken. 40 s.
- No 239 Kyrönviita, M. & Tuomaala, T. 2018: Päijänteen kansallispuiston kävijätutkimus 2017. 66 s.
- No 240 Hänninen, M. 2018: Repoveden kansallispuiston kävijätutkimus 2017–2018. 87 s.

Sarja C

- No 162 Metsähallitus 2018: Puljun erämaan Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 83 s.
- No 163 Metsähallitus 2018: Saarijärven vanhojen metsien hoito- ja käyttösuunnitelma 2011–2025. 80 s.
- No 164 Metsähallitus 2018: Vintilänkairan, Koitelaisen ja Pomokairan Natura 2000 -alueiden hoito- ja käyttösuunnitelma. 75 s.

ISSN-L 1235-8983
ISSN (VERKKOJULKAISU) 1799-5388
ISBN 978-952-295-225-7 (PDF)
JULKAISUT.METSA.FI